

قەلابەندى

پۆلا

قەلا بەندى

قىلا بىزلى

بىرىتە لەكۆمەتلىك دامەزراۋە ورنىڭ گەلىكى دەستىكىدە يان سىرۇشتى بەكار ئەھلىنرۇن بۇ بەھىزىكىدىكى جىگايە يان بۇ پاراستىنى ناۋچەيەك لەھىزىشى دوزىمىن ۋە ھەمۇ ئەم دامەزراۋانە كاريگەريەكى بەھىزىيان نابىت ئەگەر نەبەستىنەۋە بە نەۋشەيەكى بەرگى بەھىز

ھىلەكانى بەرگى

بەرگى بەپىي رادەۋ ۋېرو جۇرى چەك وتوانانى ھىزىكىدىكى تەكتىكەكانى دوزىمىن دادەنرۇت ، ئەگەر ھاتو دوزىمىن بەرادەيەكى بەرچاۋ پىشتى بە تانك ئەبەست لەھىزىشەكانى ئەۋا پىۋىستە ئىمە پىشت بە دزەتانك بىبەستىن لە ھىلە بەرگىيەكانىمان پىش ھەمۇ شىتە بۇ نەمۇنە بۇ نەمۇنە موشەكى دزە تانك (د.ت) لوغىم ورنىڭ تايىبەت بەتانك ، ۋەپىۋىستە رىڭرە ئەمدازەيەكان لەبەردەم خانى ھىزىشى سەرەكى دوزىمىندا دابىرنىن ۋە ھەريەك لە چەكى تۇپ ھاۋىزۋىيادە وتانكەكان لەيەككاتدا رى لە ھىزىشەكە بگىرن.

رافەى ھىماكان

	فیشەك ھاوۋىزى (د.ت)		ھاوۋەنى عىارى 82		بىكەى پىشگىرى
	تەلى دركاوى		بىكەى سەركردايەتى تىپ		رەشاش قورس
	تۆپ ھاوۋىزى (د.ت)		بىكەى سەركردايەتى سىرپە		لوغمى (د.ك)
	ھاوۋەنى عىارى 50		خالى ھەنگرتى تەقەمەنى		لوغمى (د.ت)

جۆرەكانى بەرگرى وقەلابەندى

لېرەدا دوو جۆرى سەرەكى ھەيە لە بەرگرى بە قەلا بەندى:

يەكەم: بەرگرى بە قەلابەندى جىگىر:

ئەمىش بىرىتە لە كۆمەللىك دامەزراوەى توندو تۆل و بەھىز و بەستراوہ بەيەكديەوہ وە لەجىگە ھەستيارەكاندا دروست ئەكرىت يا ئەو جىگايانەى كە ناتوانىن دەستبەردارىان بىن جونكە گىرنگىەكى ستراتىژيان ھەيە.

وہ زوربەى كات ئەم جۆرە قەلا بەندىە لە مادەى چىمەنتۆى ئاسىن يان بەردىن دروست ئەكرىت وە بۆ ھواستەوہ لەنيوانياندا پشت ئەبەستىرئت بە تونىلى قول لەژىر زەويدا ، وە ئەم جۆرە لە قەلا بەندى لە جەنگەكانى پىشودا بەردەيەكى زۆر پشتى پى بەستراوہ و ، وە باشترىن و ديارترىن نمونەش لەسەرئەم جۆرە قەلابەندويە بريە لە (ھىلى ماجىنو) كە لە رۆژ ئاواى سنورى فەرەنسا سويسراوہ درىژ ئەبىتەوہ تا دەگاتە رۆژ ئاواى سنورى فەرەنسە بەلجىكا.

ئەم وىتەيە نموکەيەك لە تونىلە ژىر زەمىنيەكانى ھىلى ماجىنو پىشان ئەدات

دوھەم: قەلابەندى مەيدانى (خېرا):

بىيات ئەنرەت لەبارى پىكدادان لەگەڵ سوپاى دوزىمن يان لەبارى پىشبينى دروستبونى ئەو جۆرە رۆبەرۆ بونەوانە وە ھۆكارى سەرەكش بۆ دامەزراندنى ئەم جۆرە لە قەلا بەندى بۆ سود وەرگرتنە لە ھىزى يەكەنى جىگىر كراو لە ناوچەى رۆبەرۆ بونەو و تا ئەوپەرى تواناى ھەروەھا رىگرتن لە دوزىمن بۆ سود وەرگرتن لە تواناكانى و پىشەرەوى كردنى ھەروەھا مەبەستىكى دىكە لە قەلابەندى مەيدانى برىتيە لە زالبون بەسەر دوزىمن و دانانى رىگەر لە بەردەمىدا.

كردەوھى بىيات نانى قەلابەندى پىويستى بەزانيارى ھەيە لەروى زەمىنەوانىيەو ھەروەھا زانىنى تواناى ئاگرى دوزىمن ھەروەھا تواناى ھەلسەنگاندنى گىزگى زەوى بە نىسبەت ھىزى ھىرشەر و بەرگى كار ، وە پاش ديارىكردنى ئەو ناوچەيەى كە كردەوھى بىياتانى قەلابەندى تىادا بەرپۆو ئەچىت لەگەڵ خالەكانى ئاماژەگى و چاودىرى كردن و چاندنى لوغم و پاكىشانى تەلى دىركاويو دامەزراندنى پەناگەى تاكەكەسيو مەرجەبەبەكانى ھەلگرتنى چەكو تەقەمەنى

وتىەى دوو سەرباز لە رەبايەيەكى مەيدانىدا

قولاي بەرگىرى

يېنىستە ھىلەكانى بەرگىرى قولايىيەكى تايىبەتى خۇيان ھەبىت جا لە بەرگىرى
چەسپاودا بىت يان جوللو(مەيدانى) ئەمەش لەپىناو وەستاندى ھىرشى
دوژمن بەپىگەياندى زۆرتىن زيان پىي ، وە قولاي بەرگىرى بەتەنھا تايىبەت
نە بە ھىلەكانەو بەگىشتى بەلكو يېنىستە ھەر كۆمەلەو سىرە و
كەتتەيەك قولاي بەرگىرى تايىبەت بەخۇي ھەبىت لەناو قولاي بەرگىرى
ھىلى بەرگىرىدا.

لهم وینه به دا قولای به رگری تایهت به کتیه به کی پیاده دهر
ئه که ویت

	خەندەقى دژە تانك
	بنكه ى سهركردايه ى كه تيبه
	بنكه ى سهركردايه ى سربه
	بره شاشى قورس
	بياده ى هه نگرى چه كى سوك
	بۆپ هاوئزى دژە تانك عيارى سوك
	ره شاشى سوك
	كىنگه ى ميني
	هاوه ن
	خالى چاودىزى
	رنگه ى داخراو

شیکردنه وه ى هئماکان

ھىلى بىرگى بۇ چوار بەش دابەش ئەكرىت

لەبەشى پىشەو پاسبانگە چاودىرى دادەنرېت بۇ ھۆشدارى بە يەكەنەكانى لەبارى ھىرش كرانه سەريان لەلايەن دوژمن وە ئەم بەشەش ناودەنرېت بە بەشى پاسبانگەكان ، لەپاش ئەو بەشى دوھەم دىت كە برىتە لە ھىلىكى جەنگى درۆين كە كۆمەلىك سىرە لەخۇ دەگرېت بە چەكى سووك و مام ناوہند بەيارمەتى داو تەلەو مینە چىنراوہكان لەپىناو رگرتو دروستكردى بەرەست لەسەر رېگى دوژمن بەپىي توانا ، وە لەتايەت مەندىەكانى ئەم ھىلە گومان دروستكردە بۇ دوژمن بەوہى كە وا برانىت لە ھىلى بەرگى سەرەكىدا ئەجەنگىت لەكاتىدا ئەو نەگەشتۆتە ھىلى سەرەكى لەبارى نەبونى توانا بۇ وەستاندى ھىرشى دوژمن ، بەرگىكاران ھەلدەستن بە پاشەكشى بەرەو بەشیشەم كەبرىتە لە ھىلى بەرگى سەرەكى ، ئەمىش قەلابەندى كراوہ بەتەواوى و بەشىوازىكى نمونەى وە ھەمو جۆرەكانى چەكى تىادا بەرچا و ئەكەوېت جگە چەكى تۆپھاوېژ(المدفعية) ى قورس(120-160) ملم وە لەدواى ئەم ھىلەشەو ھىلىكى دى ھەيە كە تۆپ ھاوېژەكانى لەخۇ گرتوہ لەگەل خالەكانى يارمەتى و ھىزەكانى پالېشتى و يارمەتى و ھىزى فرىاكەوتن و يەدەگ بەھەمان شىوہ تىادا بەرچا و ئەكەوېت.

تېبىنى: لەئىوان ھەر ھىلىكى بەرگى بۇ ھىلى داتر پىويستە لە1500م كەمتر نەبىت وەبەپ بەرزو نزمى و بارى جوگرافى ستەيجى جەنگ.

گرنگى قەلا بەندى كىردى زەوى لە بەرگىرىكىردىدا

ئامانچ لە قەلابەندى كىردى بىرىتە لە بەستى رىگەكان بەرپى دوزمىن و پوچەلكىردىنەوى ھىرشەكانى و روخاندى نەخشەكانى و دواخستى پىشەرەوى كىردى و سنوردار كىردى توانا و جولەكىردى ، ئەمەش بە بىيات نانى قەلابەندى و رىگەكان ئەبىت كە لىيەو تەوانانى تەقاندو نىشان شكىنى و چاودىرى بەردەوام و سەركىدايەتى كىردى ھىزەكان لەگەل بونى بۆردومانى دوزمىن و ھەستان بە جولەو مانۆردان بەشۆازىكى نادىار وداپۆشراو ئاسان ئەكات ، ھەروەھا پارىزگارى ئەكات لە تاكەكانو ھىزەكان دژى بۆردومانى دوزمىن.

وہ بۆ جى بەجى كىردى ئەوئە باسماكىرد پىويستە ئەم بەندانەى لای خوارەو وەبەرچا و بگىرىن:

1 / چاكسازى كىردى لە رەبايەكانى چەكەكان و بەرەستەكانى گولە ھاوشتىن لەپىناو بەكارھىتانى تەواوى چەكەكان بەمەش كارىگەريان زىاد دەكات لەسەردوزمىن.

2 / داين كىردى ئازادى مانۆردانى تاكەكان و پىداويستىيەكان ھەتا ئەگەر لەژىرتىر ئەندازى دوزمىنىشدا بىت.

3 / رىگى لە جولەى دوزمىن و كەمكىردىنەوى توندى ھىرشەكانى ئەمەش بە وەستاندى تانكەكان و پىادەكانى وە دروستكىردى ئالۆزى لە رىكخستەكانىدا و پىگەياندى زۆرتىرىن زىان پىي.

4 / شارەندەوى رىزەى ھىزەكانمان و جولەكىردىيان.

5 / پاراستى تاكەكان و پىداويستىيەكان لە جۆرەھا جۆرى بۆردومانكىردى.

6 / دروست كردنى باريك كه يارمه تيمان ئەدات بۇ هكردنى هيزشى
ههنگه راوه له كاتى گونجاودا.

7 / ئاسانكردنى سهركردايه تى و بهرپوه بردن به بهردهوامى.

به گشتى له بهرگرى كردندا

پيوسته بنكه كانى بهرگرى به شيويه كه دابر ئيرين كه به ئاسانى نه ناسرته وه
وه ههروه ها پيوسته دور له خاله دياره كان دابرين وه ههروه ها گوپى
پيوانه كان به پى خاله به هيزو لاوازه كان و جىگه و بنكه كانى ويستراو بۇ
قه لابه ندى كردنيان.

ئه شيت پيوه ره كانى دانانى بنكه بهرگرىه كان بريتييت له توانانى ته قاندنى
گوله ليانه وه بۇ رىگه سه ره كيه كان يان بهرگرى كردن ليان يان يارمه تيدان بۇ
نه گه شتى ئاميره كان پيان.

له گرنگرين بنه ماكان له بنيات نانى قه لابه ندى بريتيه له دانانى بنكه كانى
كه كارى روبه رو بونه وه يان نيه له ژير زهويدا وه گهر هه موشى نه خريته ژير
زهوى ئه وا نيوه.

وه بوزانيارى زيات هه نديك له بنكه بنيات نراوه كان هه ن له ژير زهويدا ناو
ئه برين به **ههنگار** كه به سه قفيكى ئه ستور دا ئه پوشرين وه قاتيكي بوزياد
ئه كرپت له ماده خامه كانى وه كو دارو چه وو خوئل و بهرد يان پاشماوه
بينا روخواوه كان بۇ پاراستنى به كينه كان له بوردومانى دوژمن.

وه به لاي كه مه وه پيوسته سه قفه كه **50سم** بئت.

وتىنەى ھەنگارىك كە لەجەنگى دووھەمى جىھانىدا دروست كراوہ بە ھەيكەلىكى دارىن لەگەل سەقفىك بە بەرد خۆل

بنكەكان ھەلئەكەنرېن بە قولاي جياواز و گەورە بەپىي توانا بۇ ئەوھى
نزمىيەت و بەئاسانى بشاردريئەوہ تا نەبىتە ئامانجىكى ئاسان.

ھەروہە پائىشتى ديوارەكانى ناوہوہى ھەمو بنكەكان بە لەوحى دارىن
يان بە كىسە خۆل يان بەرد لەپىناو رېگرتن لە دارمانيان لەكاتى توشبونيان بە
لەرينەوہ بەھۆى بۆردومان كردن لەلايەن دوژمن بە تۆپ ھاويژ يان بە
موشەكى ئاسمانى.....ھتە.

ھەروہە سەقفەكانى بكەكان زۆركات پىكدىت لە قاتىك لە لەوحى
دارىنى گەورە كە قاتىكى دى بۆزىاد ئەكرىت بەھەمان شىوہ لەدار بەلام

بەيىچەوانەى ئەوەى پىش خۆى وە باش وایە ۈقات لەوپی دارىن دابىرئىت
بە ئەستورى 160سم .

خۆل

لە بنەماکانى پىرۆسەى قەللابەندى ناسىنى خۆلە لەگەل جۆرەکانى و
شىوازى مامەلەکردن لەگەلیدا.

جۆرەکانى خۆل: خۆل دابەش دەبىت بەپى جۆرەکانى بۆ:

1 / خۆلى نەرم: ئەمىش (زىخ-خەلوزى گىايى-زەوۈيە رەشەكان-زەوۈيە
گىايىيەكان كورتەكان) دەگرىتەو.

2 / خۆلى مام ناوەند: (زىخى رەق-قورپى لوس-چەوۈى گىايى-زەوۈيە
زەردەكان).

3 / خۆلى رەق: ئەمىش برىتتە لە (زەوۈيە بەردىنە گەورەكان-زەوۈيە قورپىنە
وەرەقىەكان).

4 / خۆلى بەردىن: (بەردى كلسى-بەردى گرافىت).

بنه ماكانى بنیات نانى قهلا به ندى

به رچاو گیرى (استطلاع): ئەمیش له بنه ما سه ره كیه كانى قهلا به ندى كه ناتوانریت وازی لی بهیتریت به هوێ گرنه و وه گرنه ئاگاداری بیت به شیوازیكى تایهت له گهل خوتنده وه كردن بو خاك به شیوازیكى باش وه له كاتى خوتنده وه كردن بو ئەم بابته ییوسته ئاگاداری ئەمانه ی لای خواره وه بیت

1/ بونی رنجره سروشتیه كان وه ناوچه شاروه كان ، گونجاوه له كاتى دروستبونی تهقینه وه گه وه كان ، وه گهر هاتو خاك رنیدا به چاودیرى كردن له مه ودا دوورو نزیكه كاندا یان رنیدات به په یوه ندى كردن له نیوان به كینه كاندا.

2/ بونی ناوچه گهلێك كه رنجره بدات به دامه زراندى ره بیه بو تیر هاویشتن لیه وه وه شاروه و نادیاریت له ژیر چاودیرىدا.

3/ بونی رنجره سروشتیه دژه تانكه كان به شیوه یه كى گشتی.

4/ بونی رنجره و توله رنجره و پارو وه كان یان رنجره ی ئاسای كه گونجاون بو مانۆردان.

5/ ئەو جیگانه ی كه ئەگهرى دروستبونی ئاگر كه و تنه وه ی تیا دایه به هوێ بو ردومانى دوژمن.

6/ بونی ماده ی دروستكردنى بیاو كانیا وه كان تیايدا.

7/ بونی جیگهلێك كه گونجاو بیت بو كرده وه ی قهلا به ندى و تیر ئەندازى لای و به ره و گوشه مردوه كان وه هه ورازه كان له پیناو رنجرتن له دوژمن له گه شتنى به بنكه كانى به رگرى.

تايىبە تىمەندىيە كانى قەلەبەندى:

- 1/ يۆيىستە لەگەل زۆرىدا سادە بىت تا يەككىنە كان بىتوانى بىياتى بىين.
- 2/ يۆيىستە تاكە كانو پىداو يىستىيە كانىش ييارىزىت لە كارىگەرى بۆردومان بەگشتى.
- 3/ يۆيىستە روگىشىيەكەى ئاسان بىت تا بەخىزاي بىتوانىزىت رىك بخرىت جا بە كەرەستەى دەستى سادە يان بە ئامىرى تايىبەت بىت.
- 4/ يۆيىستە شىوہى قەلەبەندى مەرچە كانى سەر كىردايەتى كىردن لىوہ بھىنىت (لەروى بەرەستى تىر ئەندازىيەوہ) وە لەبار كىردنى ئامادە باشى يەككىنە كان بە بەردەوامى (لەبارى پەناگەدا).

قەلەبەندى ئەمانەى لاي خوارەوہ لەخۇ دەگىزىت:

- 1/ بەر بەستە كان: خەندەقە جەنگىيە كا و گەيەنەرە كان و داپۆشەرە خۆلىيە كانى چەكە كان و تاكە كانى پىادە.
- 2/ رەبايەى تۆپ ھاويز
- 3/ بەرەستو پەناگە كانى تانكو قەناصە كان.
- 4/ پالپىشتە كانى ھۆكارە كانى گواستەوہ.
- 5/ بىكە كانى كۆمۇفلاشى زەخىرە و سوتە مەنى.

كەرسەستەكانى ساز كردنى قەلابەندى

باشترین و بەھیزترین مادە بۇ بىناکردنى قەلابەندى بىرىتپە لە چە و لمو چىمەنتۆى مسلەح ، وە گىزنگىيە كەشى لە جەنگى دووھەمى جھانىدا بەرونى دەرکەوت دواى بۆردومان کرانى ھىلى ئەتلاتتىكى ئەلمانى لە لایەن ھاوپەیمانى ۱۹۴۳ سالى كەتايادا تەواوى خالەكان توشى ویرانبونى بەرچاوبون جگە ئەو خالانەى كە بە چىمەنتۆو چە و شیش دروست کرابون يان پالېشتى كىبون پىي ، بەلام كىشەى ئەم مادەى نەبونیەتى لە جىگەى قەلابەندى بەشیوہیەكى بەرچا بەپىچەوانەى مادەكانى دىكە كە تەنھا بەھەلکەندى زەوى دەست دەكەون (بەرد و خۆل و دار....ھتد).

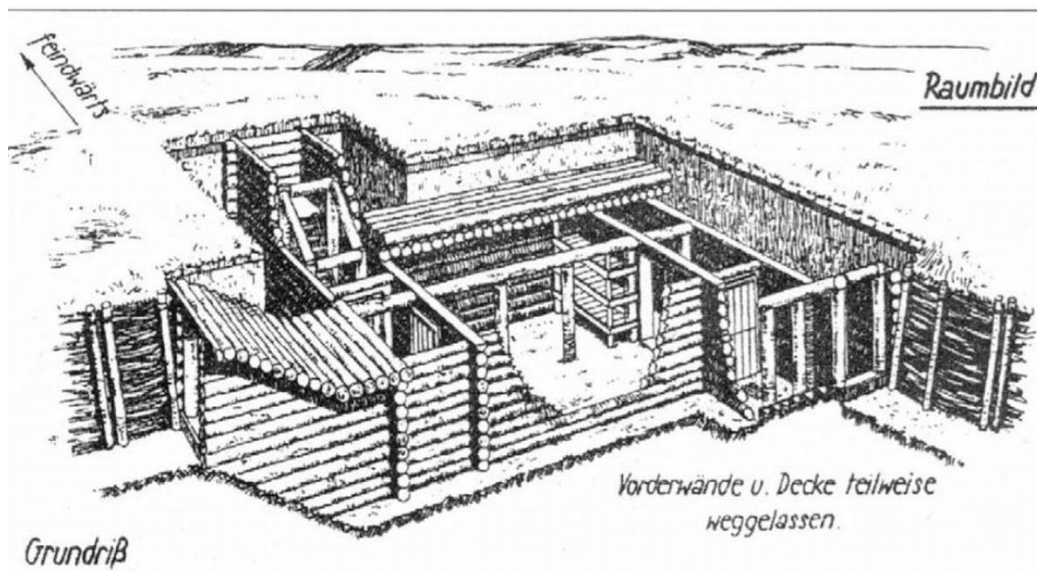
لەوتنەكەدا خالىكى دروستكراو لە چىمەنتۆى مسلەح دەر دەكەوت

دارىش بەھەمان شىۋە ماددەيەكى گىرگە لە بىيات نانى قەلەبەندىدا ۋە
زۆربەي نەخشە ۋە پىلانەكانى دروستكردنى قەلەبەندى كە لە كىتەپ
سەربازىيەكاندا ھاتو ھاۋاي بەكارھىتتەن بەرفراوانى دارى كىردوۋە
لە دروستكردنى رىگرو پەناگەكاندا.

ئە ۋە لە ۋەھە دارىيەي كە ئەستورىيەكەيان 16سم باشتە بەكارىن بۇ سەقفو
داپۇشەرەكان لە خالو بىكە سەربازىيەكاندا ھەروھە ۋەك كۆلەكە ۋە
راخەرى زەۋىيەكەشى بەكارىت بەھەمان شىۋە ئەكرىت بەدەرگا بۇ
مەرجەبەكانى ھەلگىرتى زەخىرە ۋە ھەروھە پەيزە ۋە مىزو رىفشى لى
دروست ئەكرىت.

بەھەمان شىۋە چىلەكە ۋە دارە كورتو بارىكەكان ئەتوانىت بە مىخ
عامودىيەكان چەسپ بىرىن لە بەرزى 10سم لەسەر ۋە لە ۋەھە دارىيەكانەۋە
ۋە ئە ۋە مىخە عامودىيەي كە پالېشتى سەقفەكەي پى ئەكرىت پالېشتى
ئەكرىت بە تەل ۋەلى ئەپىچرىت.

ھەروھە سىندوقەكانى گولە ۋە زەخىرە بەھەمان شىۋە پىر دەكرىن لەخۇل
بۇ بەھىزىر كىردى قەلەبەندى دادەنرىن ۋە ھەروھە بەرد ئەتوانىت بەكار
بەھىزىت لە قەلەبەندىدا بەلام پىۋىستە بەمادەيەكى دىكە داپۇشەرىت
چونكە لەكاتى بۇردومان كرانىدا بەشىۋەيەكى راستەوخۇ پارچە فرىتەداۋ
زىان بەسەربازان ئەگەيەنىت ، ھەروھە پاشماۋەي بىنا روخاۋەكانى ۋەك
(لەۋھە دارىيەكان-كاشى-بلۆك-دەرگەي-شىش-تەنكى ئاۋ) بەھەمان
شىۋە بەكار دەھىزىت بۇ پالېشتى كىردى قەلەبەندى.

وینه که تپیدا به کارهینانی دار له په ناگه به کی زلرزه میننی
دهرده که ویت

به ربه ستنکی جه نگی دروستکراو له به رد

كۆمەلىك تېپىنى لە دروستىردنى قەلەبەندىدا:

1/ باشتىر وايە بەربەستەكان نزم بىرئىنەو و لەبەرامبەردا زەمىنەكەيان نزم بىرئىنەو و قوئىر بىرئىت لە بىكە بەرگىرە سەرەكەكانداو بەباشنىش پئوىستە كۆمۇ فلاش بىرئىن.

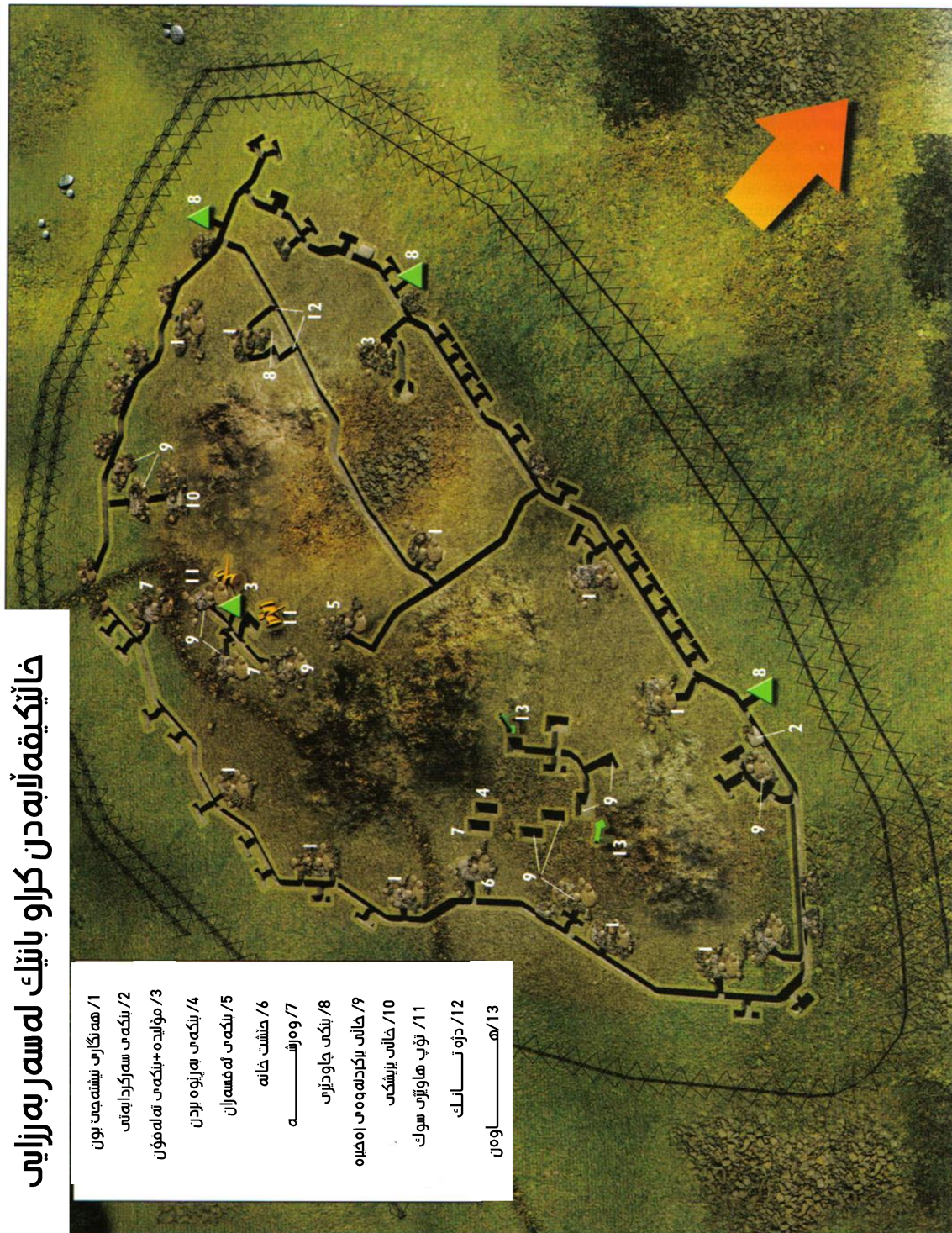
2/ ھەر خالىكى بەرگىر پئوىستە توانانى بەرگىر كىردنى ھەبىت لەچواردەورى خۆى و پئوىستە نەخشەى گر ھاوئىرى دابىرئىرئىت بۇ يارمەرى و پائىشتى كىردنى پارچەكانى دراوسىي لەكاتى ھىرئىشى دوزمندا.

لەوئىنەكەدا دو بەربەستى جەنگى دەر دەكەوئىت چۆن بەرگىر
لەبەكتر دەكەن

3/ باشتر وایه ناو خەندەقەکان پربکرین لەتەڵەو داو ، وە لەگەڵ پاشەکشەدا کاریان پت بکریت ، یان لەکاتی تیکرژان لەگەڵ دوژمن لەناو خەندەقەکاندا ، هەروەها پێویستە تەلی درکاوێ و مین دابنرێت لە بەرەکانی پێشەووەی خەندەقەکان بە ئاراستەی جیگەیی هێرش پێشبینی کراوی دوژمن.

4/ ڕووە جوگرافیه بەرزەکان باشتترین جیگەن بۆ دانانی بنکە و خاڵە بەرگریەکان تیایدا چونکە ڕووبەرێکی زیاترمان پێدەدات بۆ چاودێری کردن ، وە سەرکەوتن بۆی لەلایەن دوژمنەووە کاریکی سەختو دژوارە ، بەڵا پێویستە بزانی کە سەرکەوتن بەرەو لوتکەکانو دانانی خاڵە بەرگریەکان تیایدا کاریکی باش نیە چونکە بەئاسانی بەئامانج ئەگیرێت لەلایەن دوژمنەووە.

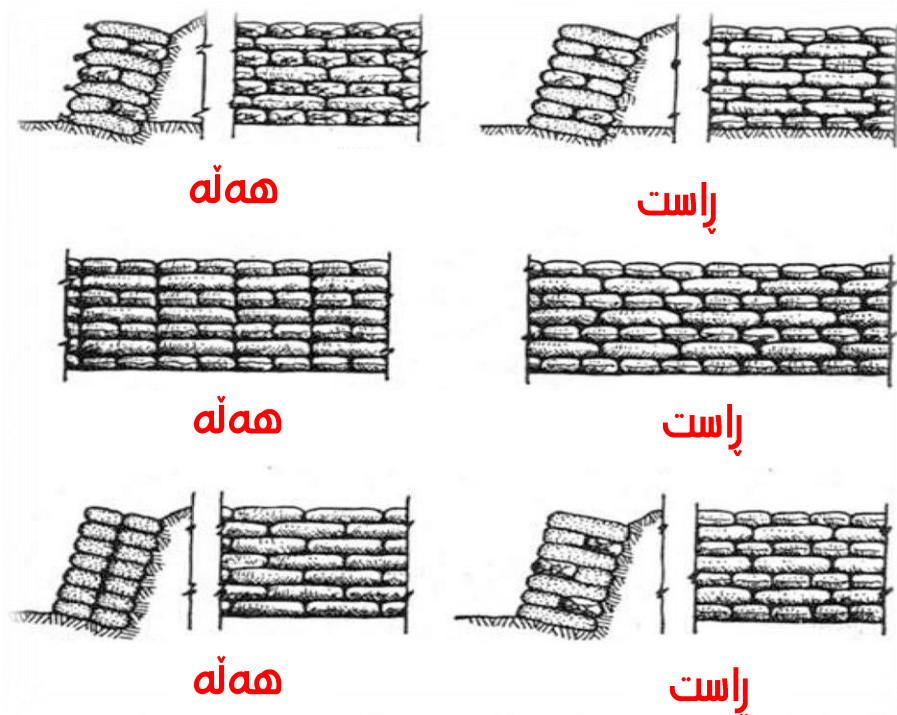
لەۋىتەكەدا خائىكى بەرگى دەردەكەيت لەسەر ناۋچەيەكى بەرز

5/ لەكاتى بەرگىرى كىرىش دۆرى ھېرىشى دۆزىمىن پىۋىستە تىكى بىشكىتتە بە تەركىز خىستەن سەر خالى پىش رەۋى سەرەكى بە ھەمو ھەمەجۋرى چەكى بەردەست پىش گەشتى بە ھىلى رۈبەرۈ بونەۋە بەرگىرى سەرەكى ، ۋەگەر گەشتە سەر يەككە لە خالە قەلەبەند كراۋەكانت پىۋىستە ھېرىشى پىچەۋانە بىخەتە سەرى و بىگىرپتەۋە بەۋپەرى خىرايى وپىش رىكخىستى رىزەكانى جارىكىر و ۋەرگىرتى ھەۋايەكى پىشودان تا نەتوانىت لەدۆت بەكارى بىھىت.

6/ لە شارەكاندا پىۋىستە دىۋارە كراۋەكان داپۇشرىن بە مەۋادى بىناكارى پاشان بۇشايەكانىان بىستىرت بەتايىبەت ھىلەكانى گۈستەۋە و يارمەتى لەئىۋان بىناكاندا ھەروەھا لەپشت دىۋارەكان دىۋارىك بەپانى 10سم بەقورۇ كا پىۋىستە دروست بىكرىت بۇ زىاترپتەۋەكرىدىان.

7/ لە دارستانەكاندا باشترۋايە بىكە لەۋ جىگايانەدا ھەلپىرپىرت كە چىرى دارەكان تىياندازۇرە ، ھەروەھا پىۋىستە دور بىكەۋىتەۋ لە بىرىنى دار لەناۋچە قەلەبەندى.

8/ پىۋىستە ئاگادارىت بەباشى لەكاتى دامەزىراندنى بىكەيەكدا بە كىسى خۇل تا بەرىكى و بەشۋازىكى گۈنجاۋ دابىت ، ۋە پىۋىستە ئەۋ جۈرە كىسانە بەكار بىھىت كە لەدەزۋو دروستكراۋن نەك ناپلۇن ھەتكۈ بەھۋى گەرمى خۇرەۋە ھەلەۋەرىت ، ۋەگەر ھاتو كىسى دەزۋو دەست نەكەۋت ئەتۋانى ناپلۇن بەكار بىھىت بەمەرجىك كە پاپىشتىان بىكەت بە دىۋارىكى بەردى ھەتا دۋاى ھەلۋارانىان خۇلەكە نەكەۋىتە خۋارەۋە.

۹/ بىكە و بارەگای خەلە تێنەرو درۆینە دروست ئەكرێت وە خەندەق تىادا دەكەنرێت بە شىوازىكى ئاسايىو نزىك لە راستى وە بەقوڵى 50سم وە قىرى تى دەكرێت تا دەرکەوێت لەكاتى رەچاو گىرى و چاودىرى دوزمن و بەئامانج بگىرێت لەجىاتى بىكە راستىەكان ، وە ھەروەھا پىويستە لە ناوچەى درۆینە سەوت دەر بگىرێت و ئاگرو دوکەل دروست بگىرێت تا دەژمن بخەلە تێنۆ و ابرانىت ئەوى سەرچاوەى تۆپ ھاويشتنۆ تەقە کردنە.

10/ ھەندى رىگەى تازە ھەن بۆ دروستکردنى بىكە و بارەگای سەربازى بەوپەرى خىرايى وە و بەبى بەكارھىنانى چىمەنتۆ و بەرد و ئاسن ھەت كىسى بچوكىش تىادا بەكار نايەت بەلكو كىسى گەورە ھەيە كە پىر ئەكرێن لەخۆل و پاشان لەپال يەكتردا دايەنرێن بۆ دروستکردنى بىكەى سەربازى.

له وینه کاندایڼه په کی نوښت دهرده که وښت له بنیات نانې قهلا بهندی

ئامپىرەكانى ھەلەكەندى سەربازى

ھەلەكەندى يان دەستىيە بە كەرەستە كلاسىكىيەكانى ۋەك (پاچ-يىل-تەۋر) ياخود لەرڭگەى ئامپىرە ميكانىكىيەكانەۋە دەبىت ، ۋە لىرەدا باسى ئەۋ ئامپىرە ئەكەين.

ئامپىرە ميكانىكىيەكانى ھەلەكەندى

لە بىياتىنى قەلەبەندىدا ئامپىرە ميكانىكىيەكان ۋ بار ھەلەكەت بە شىۋازىكى بەرچاۋ بە كاردىت چۈنكە تاكەكانى يەكەنەكان پۈرەپۈي ئاستەنگەكى زۆر ئەبەۋە لە ھەلەكەندى بارەگا سەربازىيەكانو بىنا كەردىيان.

جۆرەكانى ئامپىرە ميكانىكىيەكانو ھەرمەنەكانىيان

1 / ھەفارەى خەندەق (P T M): بەكار دەھىتەرت بۆ دروست كەردى خەندەقو بەرەستو ساترەكان ۋە دەتۋانرەت لە رڭگەيەۋە خەندەقلىك بە قوئى 1.5م ۋ پانى 1.1م لە سەرەۋە 0.5م لە ژىرەۋە ۋە بەررى ساترە خۆلىنەكەى 0.5م بىت ھەلەكەنرەت ، ۋە خىرايى ھەلەكەندىشى پەيۋەندى ھەيە بەجۆرى خۆلەكەى كە ھەلەكەنرەت ، بەلام بە شىۋەيەكى مامناۋەند خىرايىيەكەى بىرىنە لە 200-300م³ لە سەۋاتىكدا.

وئەنى ھەفارەى P T M

۲ / ھەفارەى (P Z M): تايبەتە بە دروستکردنى چال بە قولايى 3م و پانى 3.2م ، ھەروەھا خەندەقەکانىش بە قولايى 1.1م و پانى 0.6م لەژێرەو و 0.9لەسەرەو ، ھەروەھا ئەم ھەفارەى دەمىكى بلدۆزەرى پئوھى بەکاردیٹ بۆ پرکردنەوھى خەندەقەکانى دژە تانك ھەروەھا بەکاردیٹ بۆ ھێلکێشى و تەخت کردنى مەیدانەکان و ڕىگەکان ، وە خىرايى ھەلکەندىشى برىتە لە 100م³ لە سەعاتىکدا و پرکردنەوھى 70م³ لە سەعاتىکدا ، ھەروەھا خىرايەکەى لەسەر ڕىگەى خۆئى 25کم/سەعات وە ئەم ھەفارەى کارى 350کەس ئەکات بە تەواوى پىداويستەکانیانەو.

◆ ئەشیت (P Z M) کارى پىبکرىت لەھەموو جۆرە جياوزەکانى زەویدا جگە زەویە بەردیەکان.

وئەتەنەنى ھەفارەتى P Z M

3 / ھەفارەتى يەك گاسن (P Z M) A305F : ھەفارەتىكى پىشى و دانەيەكى پاشى و بەرزكەرەوۋەيەك لەخۇ دەگرېت ، خىرايىيەكەنى لەسەر رېگەنى خۇل 25 كم/سەعات وە لەسەر قىر 55 كم/سەعات وە لەتوانايدايە چاللىك بە قوللى 3.4 م و پانىي 0.3 م وە كاركردلى لە زەوى نەرمدا 45 م لە سەعاتلىكدا.

وتىنى ئامىرى يەك گاسن

۴/ بىلدۈزەرى زىن پۇش **U55(P T Z)**: ناودەبىت بە (تانك دۆزەر) وە تايىبە تە بە ھەلکەندىنى بەربەستى تانكو تۆپ ھاوئىزە جولاۋەكان ، ھەروەھا بۇ كىردنەۋەسى كەلىن لەناۋ خەندىقەكانى دۈزە تانك و بۇ بىرىنى دارو ھەلکەندىنى ھەر رىگىزىك لەكاتى كىردنەۋەسى كەلىن بۇ ئاپۇراى تانكەكان.

♦ دىرئىزى دەمى ئەم ئامىر 3.8م.

تانك دۆزەر

ئەم جۆرە لە تانك دۆزەر لە جەنگى دووھەمى جىھانىدا بەكار
ھىندراوہ

خەندەقەكان

ئەمىش يەككە لە رىگەكانى قەلابەندى كىردى زەوىە كە يارمەتى پاراستى سەربازان ئەدات لە دەرنەكەوتىيان لەبەر چاۋى دوژمن و پارىزانىيان لە گۈلە و تۆپ باران وە رەخساندى بوارىكى باشتر بۇ تىر ھاۋىشتىن و جۈلەكردىن رەسەد كىردى و ئاسانتر كىردى جى گۆرۈكى لە ئىۋان خالە جەنگەكاندا.

ۋە دارىشتى خەندەقىش پەيۋەستە بەچەن ھۆكارىكەۋە ئەۋانىش
-كارى خەندەقەكە.

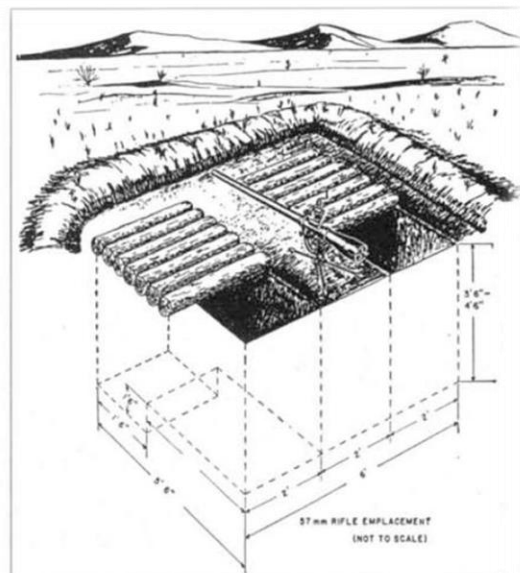
-سۈرۈشتى ئەۋ زەوىەكە و بىرى لارىۋنەۋەتى (ئاۋەرۈكەتى).
-شىۋازى ھەلگەندى بەكارھىتراۋ (دەستى-مىكانىكى).

جۈرەكانى خەندەق

خەندەقەكان دابەش دەبن بۇ دوۋجۈرى سەرەكى:

1 / خەندەقى تىر ھاۋىژى: ئەمىش ھەلدەكەنرېت بەجۈرىك رىگە بە سەربازىدات بۇ رەسەد گىرتىۋ چاۋدىرى كىردى لەناۋىدا ، ۋە بىرىتە لە چاللىك بە پانىۋ درىژى و قولىكە دىارىكراۋ بەپپى رىژەتى ئەۋ سەربازانەتى كە بىرپارە تىدا بەرگى بگەن ، ۋە لەبەردەمىدا ساترىك لىدەدرېت بەشىۋەيەكى كەۋانەيى بەۋ خۆلەتى كە كەندراۋە بە بەرزى 30سم ھەرۋەھا دادەپۇشرىت بە مادەيەكى جىاكەرەۋە و پاشان توندو تۆل ئەكرېت لە بەشى سەرەۋ كۆمۇفلاش دەكرېت.

ئەم دوو چالە برىتىن لە خقى
 تىر هاوئىزى تايبەت بە دوو سەرباز
 كە داپۆشراوہ بە دار
 وە ئەتوانرئىت گەلای يان خوئى
 لە سەر دابنرئىت
 بە مە بەستى كۆمۆفلاش

♦ دابەش كردنى خەندەقەكانى تىر هاوئىزى پەيوەستە بە و فەرمانە
 جەنگىيە كە لە پىناوياً دامەزرراوہ ، وە زۆر كات لە لئوارە لوتكەيى و بانو
 لئازىيەكانى پىشەوہى لوتكەكان و ھەورازەكاندا دادەنرئىت.

♦ لەكانى جىگىر كردنى خەندەقەكان لە لئازىيەكانى پىشەوہ ياخود نزىك
 لوتكەكان ئەتوانرئىت لەرڳەيەيانەوہ بارىكى باشتر ئەرەخسىنئىت بۆ
 پەيوەندى كردن لە گەل ريزەكانى دواوہ و رڤ دەگرت ئ لە كار كردنى
 پيادەى دوژمن و ناچارى ئەكات بە سەركەوتن بە سەر بەرزايەكانى
 شاخەكان ، وە ھەندى جار رڳر دەبئىت لە تىر ئەندازى كردنو رەسەد گرتن لە
 بانەكان بە ھۆى بونى بۆشايە مردووہەكان (نەبىنراوہەكان).

♦ ئەگەر ھاتو خودى زەويەكە رڳرە سروسىتيەكانى دژە تانكى لەخۆ گرتبوو
 ئەوا خەندەقەكانى تىر ئەندازى لە پشتىوہە دادەنرئىت.

بەشىۋازلىكى راست دژى سەربازلىك كە ھاتو چۆيان ديار نىە بەھۆى
خەندەقەكانى جولەوہ ، وەھەرۋەھا بۆ تىكدانىان و لەكار خستىيان بە
بۆردومان پئويستيان بە ژمارەيەكى لەرادە بەدەرھەيە لە تۆۋپو گولە و
موشەك.

وہ ئەم خەندەقانە نھىتى كارىيەكى باش و ھەلى مانۆردانىلىكى زۆر
دەرەخسىن بۆ بەرگريكار.

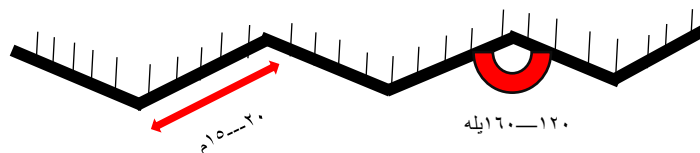
تۆرى پەيوەندى و ھىلى ئاسىن لەناو ھىلى بەرگري ماجىۋدا

بۆ پىكەوہ بەستى خالە قەلەبەندى كراوہكان پىكەوہ

جۆرهكانى خەندەقەكانى پەيوەندى

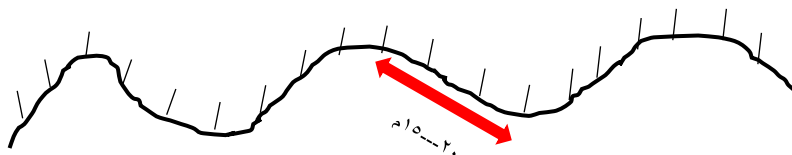
1 / شكاه: لەئەو زەويانەدا بەكاردیٲ كە رەقیەكى مام ناوەندیان
هەیهو ئاشكران.

2 / پله پله: لە ڕوووە بەرزو ناوچه گردیەكان بەكاردیٲ.

3 / پینچاو پینچ: ئەگەر هاتو هەلکەندنەكە میکانیکی بوو.

تایبەت مەندیهكانى خەندەقەكانى پەيوەندى:

1 / رەخساندنى هەل بۆ لیڤانى تاکەكان و ئامیڤرهكانى دوژمن لە هەمو
لایەكانى بەرهكانى جەنگ.

2 / رەخساندنى بوار بۆ هیئانى یارمەتى و دەركردنى بریندارەكان لەكاتى
پینكداداندا.

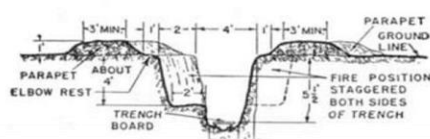
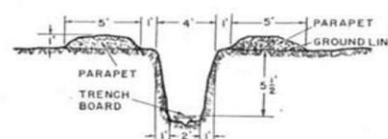
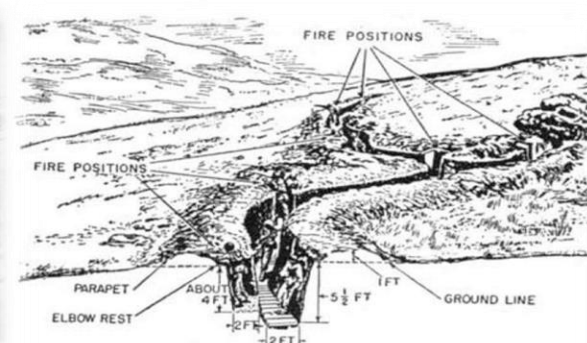
3 / رەخساندنى هەل بۆ مانۆردان بە شەڕەوانان و كەرستە جەنگیەكان
لەگەڵ فونى رینگەرەكانیشدا.

4/ بۆردان بە بەرگىرى كۆردى بازىنى لەكاتى پىوستىدا بە بەكارهێنانى خۆندەقەكانى پەيوەندى وەك خەندەقى تىرھاوێژى.

5/ دەبێتە ھۆى داپۆشىنى رێكخستەكانمان بەروى دۆژمن.

6/ دابىنكۆردى جى بۆ زۆرتىن ژمارەى ھێز.

7/ رێگرتن لە تەركىزكۆردى ئاگرى دۆژمن لەسەر جىگەكانى ھێزى پىادە.

لەم وێنەدا تابیەتمەندىەكانى خەندەقى
پەيوەندى ئەبىن لەروى جەنگىو تەئىمىن
كۆردى دەركۆردى برىندارو و گەياندى خواردى
زەخىرە و يارمەتەى لۆجىستىەكانى تر

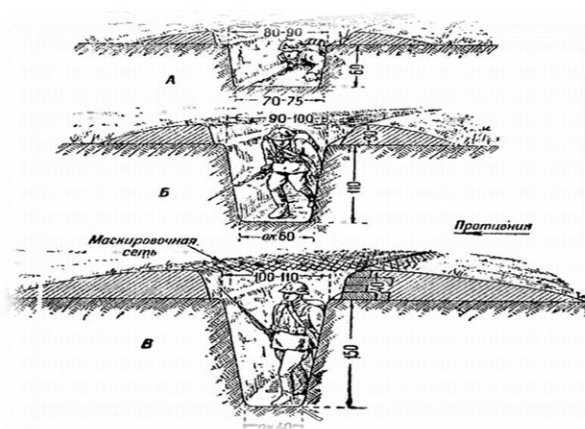
خەندەقەكانى جەنگىو پەيۋەندى لەجىگا بەرزو سەختەكاندا
 ھەلدەكەنرېت ھەروەك چۆن لەجىگە تەختەكان دەكەنرېت ، بەلام لە
 زەويە بەرزو شاخاويو بەردىيەكاندا پچر پچر دەبېت وە لەھەندى جىگەدا
 پارەوى بارىكى تيا دروست ئەبېت كە پىكھاتووە لە دوو ديوارى خۆلى يان
 بەردى بەرزكراوە لەسەر ئاستى زەوى ئەمەش بەھۆى سەختى
 ھەلكەندى ئەو جىگەوە دروست ئەكرېت ، وە ئەشېت ئەو ديوارە لە
 خۆلى تىكەلكراو بە بەرد دروست بكرېت ياخود لەكىسى پركراو لەخۆل و
 پلېشتىكراو بە بەرد.

بىنا كارى

لە بىناكارى و دروستكردنى خەندەقەكاندا پىۋىستە بەربەست لە
 لايەكانەويەوە دروست بكرېت بەبەرزى 40سم بەو خۆلەى كە
 لەھەلكەندى خەندەقەكە دەست دەكەوېت وە ھەروەھا پىۋىستە
 بنى خەندەق لە 70سم كەمتر نەبېت لەپىناو ئاستىكردنى جولە تىيدا وە
 ئەمەش يارمەتى ھەلگرتن و گواستەوەى برىندارەكان ئەدات ، وە باشتر
 وايە خەندەقەكان نارىكىن تا بەئاسانى ئاشكرا نەكرېن لە سەرەوە بەلكو
 باشتر وايە كۆنترۆل بكرېت بەپىي بەرزو نزمى ناوچەكەو پارەوۋە سروشتىيەكان
 و گىو گزى ناوچەكە كە دەبىتە ھۆى كۆمۆ فلاش كردنى ھەرەھا
 بەھەمان شىۋە ئەتوانرېت كۆمۆ فلاش بكرېت لەرپى دانانى گىو گزو چلە
 دارو شەبەكەى بۆيەكراو بەرەنگى ناوچەكە لەسەر بەربەستەكانى
 خەندەقەكان وە بەھۆيەوە بشاردېنەوە لە پىش چاودېرى دوژمن ،

ھەروەھا ئەتونرېت خەندەق بە قىلاى جياواز دروست بکړېت بۇ(بەبەرزی
رۆشتن-بە شىوازى پېرەمېر-سینه خيز).

وہ دادەپۆشړېت بەپېى رەنگى سروشتى ناوچە کە و ئەو کارەى کە
پنویسته بیکات ، وەگەر نەتوانرا زەویە کە ھەلکەنرېت بەھۆى رەقیەوہ
ئەوا ئەتوانرېت سود لە ھەر کام لەو جۆرانەى لای خواروہو وەرگیرېت بۇ
رۈبەرۈ بونەوہى دوزمن.

دارشتنى خەندەقەکان

1/ خەندەقى سینه خيس.

2/ خوبەقى رشتنى پېرەمېرد.

3/ خەندەقى قول بۇ پيادەى ئاسايى.

ئەتوانرېت ھەمو ئەم دارتزاروانە بەکار بھئيرېت

لە کردەوہى گۋادتنەوہو تير ھاويزى

دوريەکانى خەندەق بە سەنتيمەتر				
جۆر	پانى	پانى بن	قولى	بەرزی ساتر
سینه خيس	90-80	۷۰-۷.	۶.	30
چەماوہ	۱۰۰-۹۰	۸.	۱۱.	30
بەپنۆہ	۱۱۰-۱۰۰	۴.	۱۵.	40
داپۆشراو	۱۲۰	۵.	۱۸.	0

داپۇشىنى خەندەقەكان

لە بارى داپۇشىنى خەندەقدا دوو بابەتى گىزىگ ھەيە كەپپويستە لەبەرچاۋ
بىگىرئىت ئەوانىش (**رەسدى ئاسايى-رەسەد تىشكى**) ە ، خەندەق بەجۇرئىك
دادەپۇشرىت كە ئاشكرا نەبىت لەژىر ھىچكام لەجۇرەكانى چاۋدىرىو
رەسەددا ، ئەمەش بە داپۇشىنى سەرەتا بەمادەيەكى جياكەرەۋەى
گەرمى ياخود بەرگىرى گەرمى (سلۇقان) پاشان لەسەرۋو ئەو
جياكەرەۋەيە پاتىك لە خۇلۇگيا دادەنرئىت بەپپى سىروشتى زەۋيەكە.

پاشان لەدۋاى ئەمانەۋە كارىكى دىكەدئىت كەبرىتتە لە پارىزگارى خەندەق
لە ئاگرو پارچەۋ گولەۋ تۇپى دوزىمن ، ئەموش لەرئىگەى دانانى قاتىك لە
تەلىسو كىسى پىركراۋ دەبىت لەسەرۋى لايەكانى خەندەق.

◆ ئەگەر ھاتوو ويىستمان بەكىسى پىر لەخۇل خەندەق داپۇشىن ئەۋا پپويستە
لەبەشى ژىرەۋە قاتىك بە دارى ئەستور دروست بىكەين تاكو بەھۋى
قورساي خۇلەكە سەقفەكە نەرمئىت ھەرۋەھا پپويستە لە كۇتا بەش
لەسەرۋە كۇمۇ فلاشمان بىر نەچىت.

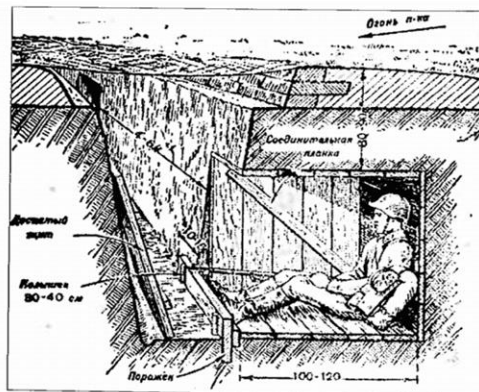
◆ ئەتۋانين خەندەقەكانى پەيۋەندى بەشئۋازئىكى تەۋاۋ ياخود پچر پچر
داپۇشىن ۋە بەھەمان شىۋە خەندەقەكانى تىر ھاۋىزئىش.

ھەشارگەي خەندەقەكان

لەھەندىك كاتدا باردا ئەشارگە لەناو خەندەقەكاندا بىيات دەنرېت وە بەكار دەھىنرېت لەكاتى بۆردمان كىردىيان لەلايەن دوژمن بەشېۋەيەكى چىرو قورس بەھەمان شېۋە لەكاتى كەشو ھەۋايى ناچىگىرو سەختدا بەكار دەھىنرېن ، وە ئەم ھەشارگەيانەش برىتى لە چائىك كە لەناو دىۋارى خەندەقەكاندا ھەلگەنراۋە بەشېۋازىكى ئاسۋىي تەرىپ لەگەل دىۋارى خەندەقەكە ، درىژى ئەم ھەشارگە 180سم و پانىيەكەشى 60سم وە بەرزىيەكەي بەھەمان شېۋە 60-80سم دەبىت ، وە بىي چالەكەش پىۋىستە 10سم بەرزىرېت لەسەر ئاستى بىي خەندەقەكە ھەتا ئاۋى تى نەچىت.

ۋە نمونەي دىكەمان ھەيە لەسەر ھەمان فىكرە ۋەك ھەشارگەي بەدار چىراۋ يان ناۋدەبىرېت بە سىندوقى دارىن ، ئەمىش برىتيە لە چائىك بەھەمان شېۋە ئاسۋىي لەناو دىۋارى خەندەقەكە كە لە ناۋەۋە بە دار چىراۋەۋە بۆشايىيەكانى داپۇشراۋەۋە لەرېگەي بىزمارەۋە پىكەۋە بەستراۋن وە درىژى و پانىيەكەي 100x100سم دەبىت وە قلىيەكەشى 100-120سم دەبىت لەناو دىۋارەكەدا ھەروەھا دارىك بەدرىژايى ھەشاربەكە دادەنرېت لە بەشى ژىرەۋە لەسەرۋە بىي خەندەقەكە لەپىناۋ رېگرتن لە ھاتتەژۋرەۋەى ئاۋ ، لەم جۆرەياندا سەربازى پەناھىن دەتوانىت تىايدا دانىشىت بەلام ناتوانىت پالېكەۋىت وە تواناى گرتنەخۋى 3-5كەسى ھەيە.

لاى چەپەو جۇرى يەكەمە كە بۇ پۇشودانى سەربازو پاراستنى لە بۇردومان بەكاردىت

وہلەلاى راستەوہ جۇرى دووہمە (سندوقى دارىم) كە زۇر لە جۇرى يەكەم باشتەرە لەكانى كە شو
ھەواى ناچىگىرو سەخت

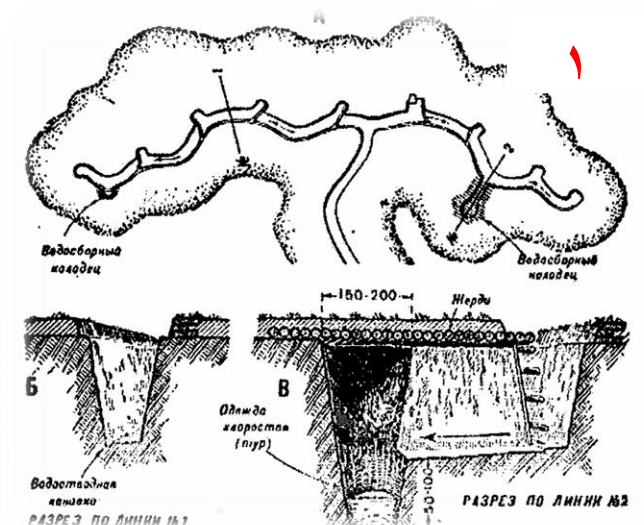
نەخشەرتىرى بۇ ھەلکەمدى خەندەق

پىش ھەلکەندى خەندەق پىويستە نەخشەرتىرى بۇ بىرئىت وە ديارى بىرئىت
لەسەر زەويەكە ھەروہا گۆشەكانى خواربونەوہ بە چەقاندنى مىخ
ديارى دەكرىن .

♦كىتەبەكانى رىئىمۇنى ديارىان كىردوہ كە خەندەق پىويستە پانىيەكەى
60سم بۇ 80سم يىت لەبەشى سەرەوہ وە 40سم لەخوارەوہ وە
ديوارەكانىش كەمىك لارىن ، بەلام لە سەر زەويە رەقەكان بەپانىيەكى كەمتر
ھەلکەنرئىت وە ديوارەكانىشى بەشىوہيەكى عامودى دەيىت وە
بەربەستى خۇلى لە لايەكانى بەكاردىت لەكانى رەقى زۇرى زەويەكە
ياخود نەبونى كات .

چاكسازى لە خەندە قەلا

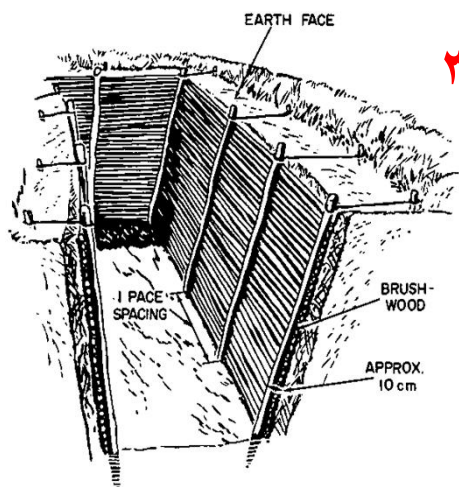
- 1/ چاكسازى لە گوشەى چاودىرى تىيدا.
- 2/ روتە نىنى خەندە قەكان بۆرنگرتن لە روخانىان.
- 3/ لابردنو دەرخستنه وهى خۆلو بەردى هەلکەندراو.
- 4/ ئاوهرو لىناو خەندە قەكانو دروستکردنى تەوالىت و پانتىرکردنى پارە وهکان.

وێنەى 1 ئاماژە بۆ شىواى ئاوهرو دەكات
لەناو خەندە قەكاندا ، كەبرىتیه لە چاىك
لە نزمترین جىگای خەندەدا دروست دەكرێت

وێنەى 2 روتە نكردنى خەندەق لەرنگەى
خەسیره وه.

وێنەى 3 روتە ن كړدنى خەندەق لەرنگەى

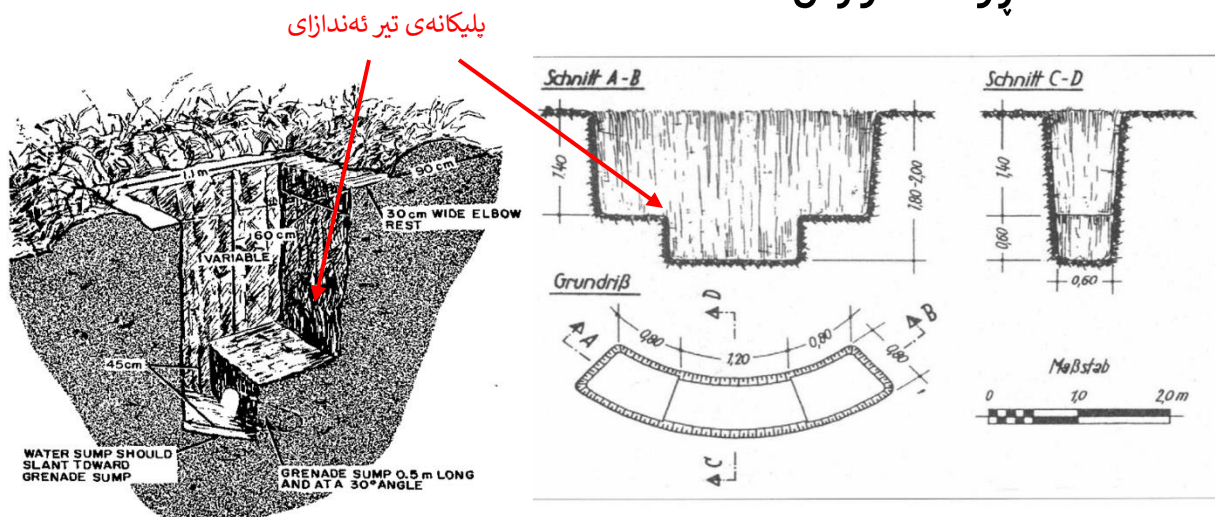

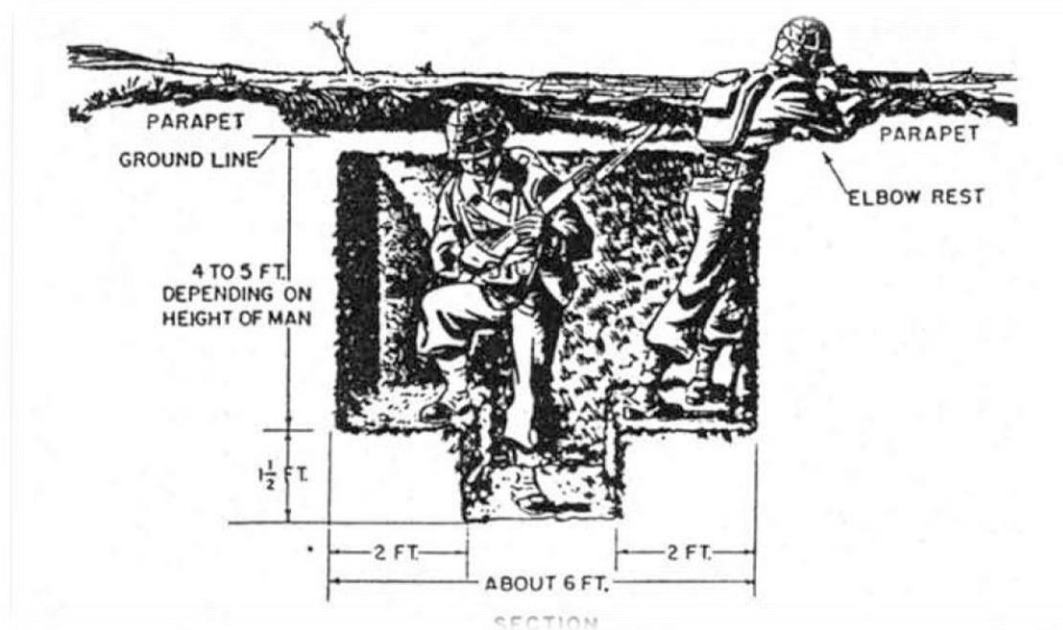
رەببەى چەكەكان

يەكەم: رەببەى چەكى پيادە

چاللى تەكەكەسى ياخود دووانى ، ئەمەش برىتتە لە چاللىك يان خەندەقلىكى دىوار لار بەقوللىي 60سم ئەگەر بۇ سەربازلىك بوو وە بەقوللىي 80سم ئەگەر بۇ دوو سەرباز بوو ، وە دوو پلىكانە لەخۇ دەگرىت بۇ يارمەتيدانى سەرباز بۇ تىر ئەندازى كردن وە ئە دوو پلىكانە يە لەبەشى ژىرەو وەى خەندەقەكە دروست ئەكرىن ، كە سەرباز ئەتوانىت بچىتە سەرى بۇ گولە هاويشتن وە ئەشتوانىت بەكارى بهيىت بۇ دانىشتن ، ئەتوانىت بەرد يان بلوك يان تەختە بەكار بهيىت بۇ دروستكردنى ئەو پلىكانە وە ئەشتوانىت لە خودى دىوارى خەندەقەكەدا دروست بكرىت .

خەندەقى دووانى ياخود رەببەى دووانى لە بەشى سەرەو پانىيەكەى 80سم و لە بەشى خوارەو وەش 40سم ، وە زۆربەى كات كات ئەم خەندەقە لە كاتى وەستانى كاتىدا بەھۆى ھۆكارى جياوازەو لەكاتى ھىرش بردندا ھەندەكارىت لەو شوئانەى كە تازە داگىر ئەكرىنو ھىچ قەلا بەندىيەكيان تىادا نىيە ، وە ئەم جۆرە خەندەقە بەسە بۇ وەستاندى ھىرشى ھەنگەراو وەى دوزمن .

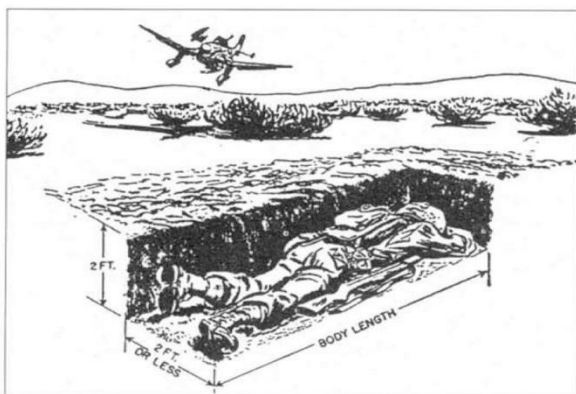

❖ لەكاتى ھەلکەندى بەرەبەستىكى تاکەكەسى بۇ تىر ئەندازى کردن بەشیوازی پالکەوتن لەژێر تىر و بۆردوک =مانى دوژمندا ، پێویستە بەخێراى کار بکړیت وە خۆت بەزەویەو و بنوسیڤیت بەپێى توانا بۇ خۆشاردنەو و لەپیش چاوى دوژمن و خۆپارێزىش لەپارچەى تۆپەکان ، وە لەھەمان کاتدا چاودێرى کردنى دوژمن بەبەردەوامى بۇ زانینى چۆنیىتى و ئاراستەى جولانى.

❖ لەكاتى جیگیربونى تاکەكەسى پێویستە ئاگادارى جیگە دیارو رونهکانییت کە لەلای دوژمنەو و بە رونی جیا دەکړنەو و (نقاط العلام) چونکە دوژمن بەکارى دینییت وەك خالى راستکردنەو و لیدانو بۆردمانەکانى.

❖ بەرەبەستى تاکەكەسى بەشیوازی پالکەوتن لەماوەى 30 خولەکدا ھەلکەنریت ، وە بەرەبەستى تاکەكەسى بۆدانىشتن بە 1:30 خولەك ھەلکەنریت لەزەویەكى مامناوەندى رەقیدا.

بەربەست ياخود خەندەقى پالڭەوتن
بەكار دەھىترىت لەكاتى داگىرکردنى جىگە بەكى
نوي وەك پەناگە بەك

دوو ھەم: رەببەكانى تۆپ ھاوئىزى پيادە و دژە تانك

ئەمىش لەسەر شىۋەى بازىيەى يان ھىلگەى بە تىرەى 4م وە قولى 40سم
و بەربەستىرە خۆلىنەكەى ئەم رەببە بە شىۋەى بەكى نزم دەبىت لە دورى 2م
لە لايەكانى رەببەكە و دەبىت ھەروەھا دوو خەندەق ھەلگەكە نرېت
لە لايەكانە وە بۆ پاراستنى سەربازانى دەستەى چەكەكە.

و بە شىۋەى بەكى گشتى ئەم جۆرە تۆپ ھاوئىزە مەيدانىانە بە شىۋەى
بازىيەى يان سى گۆشەى دەكىشرىت ، و بەربەستىكى خۆلى
لەخۆدەگرېت بە چواردەورىدا ، ھەروەھا چەند خەندەقىكى درېژ لە
بەشى پشتىيە وە دروست دەكرېت بۆ پاشەكەش.

و ئەمەش تەنھا لە قەلابەندى جىگىردا بەكار دېت ، بەلام لە قەلابەندى
مەيدانىدا تەنھا برىتيە لە بەربەستىكى كەوانەى بە بەرزايى 50سم لەگەل
خەندەقىكى تاكە كەسى بۆ دەستەكە بە تەنېشتىيە وە

سىھەم: رەببەكانى تۆپ ھاۋىئى (المدفعية) قورس و قەبارە گەورە

ھەلئاكەبرىت بەلکو دەۋرىكى كەۋانەيى بەخۆل بۇ دروست ئەكرىت
بەبەرزى 1م ۋە پەنا دەبرىتە بەر كۆمۇفلاش لەپىگەى دارو درەختو گەلا
ياخود تۆرى تايىبەت لەپىناۋ ئاشكرا نەبونى لەچاۋدىرى ئاسمانى ۋە
لەچۈاردەۋرىدا بەدورى 10م چالو خەندەقى تاكەكەسى دروست ئەكرىت
لەپىناۋ پاراستنى دەستەى تۆپ ھاۋىئى لەبۆردومانى دوزمن بۇ ناۋچەكە.

لە وێنە کە دا دە بینین
کە بە شى ھە ئگرتنى
زە خیرە دا پۆشراوە
و دە وری تۆپ
ھاوێژە کە ش بە کیسی
خۆل ھە ئچنراوە

رەببەى تۆپ ھاوێژ لە سى بە شى سەرەکی پێکدێت

1/ بە شى ھاویشتن وە شێوەکەى باش وایە بازەیی بێت چونکە
چەسپاوی و شاراوەبیو ئازادی کارکردنی زیاتر دەداتە تۆپ ھاوێژەکە ،
وە شێوازی قەبارەشی دەکەوێتە سەر دوربەکانی لاشەى تۆپ ھاوێژ
لە گەل شێوازی ھاویشتنی.

2/ بە شى ھە ئگرتنى زە خیرە (تەقە مەنى) بە پێى شێوازی کارکردنی
دەستەکە دادەنرێت وە بنی ئەم بە شەش پێویستە بەرزترین لە بە شى
ژێر وەى رەببە کە بە 30 سم لە پێناو پاراستنی لە تەرشوع و ئاوی باران وە
لە ناو وەش بە تەختە دادەپۆشرێت.

3/ بە شى سەر بازەکانی دەستەکە کە بریتیە لە خەندە قێکی ئاسایی بە پێى
ژمارەى دەستەکە وە پێویستە ئاراستەکەى پێچەوانەى بە شى زە خیرە بێت.

◆ ئەشيت سود وەربگرين لەناوچە شاخاويەکاندا لە ئەشکەوتەکان بەجۆرێک کە ئەتوانين تۆپ هاوئێژە کە لەپيش دەمى ئەشکەوتە کە دابنن وە بەشى ناو وەوشى بکەينه بەشى زەخیرە و پەناگە بۆ سەرانی دەستە کە.

چوارەم: رەبایەى هاوون

ئەم رەبایەش پیکدیت لە چالیکى بازەى و خەندەقێک لە تەنیشتەکانیە وە لەسەر شیوەى پیتی (L) بۆ پاراستنى سەرانی دەستە کە لە بۆردومانى.

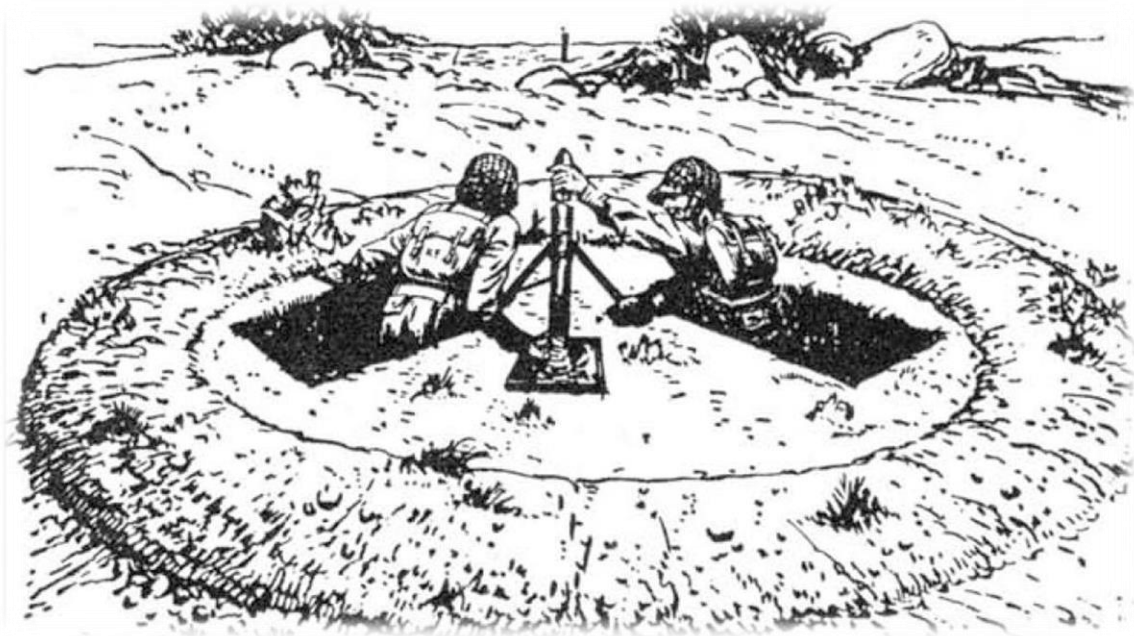
دەستەى هاوونیش پیکدیت لە چوار سەرباز (هاوئێژە-رەسەدکار-گولو هینەر-سەرکردە).

هاوون ئەتوانریت لە پشت هەردیواریکە وە دابنریت کە توانای پارێزگارى هەبیت وەك (پردەکان و ژورە و دیوارەکانى دیکە) وە پێویستە ئەو زەمینەى تیايدا دادەنریت نزمبیت وەگەورەبیت تارادەیهك لە پێناو هەلگرتنى هاوونو دەستە کەشى هەروەها دەبیت توانای سورانە وەى هەبیت 360 پلە.

رەبىيە ھاۋەن و دەستەكەى پىۋىستە بەم جۆرەيىت تيرەكەى 2م ۋە قولىيەكەى 80سم

لە پىداۋىستىيەكانى دىيارىكىردنى جىگەى رەبىيە ھاۋەن بىرىتە لە نەبونى
 ھىچ بەربەستىك (دار-ۋەييارى كارەبا-بىيىنى زۆر بەرز. ھتد) كە بىيىتە ھۆى
 رىگرتن لە ھاۋىشتى گولەكان ياخود تىكدانى ئاراستەيان.
 ۋە ئەتوانىن دوو چال لە تەنىشتى ھاۋەنەكەۋە دروست بكەى بۇ زەخىرە
 ھىنەرۋ ھاۋىژەر بەقولى 1م و درىژى 1م و پانى 50سم.

لەم وئەيەدا جۇرنىكى دى لە رەببەى ھاوەن دەر ئەكەوئىت كە
تايەتە بە ھاوەنى 60ملم(كۆماندۇز) ى بچوك ئەتوانرئىت تەنھا
كەسك ھەلى بگرنىت و بىگوازئەو و دەستەكەشى لەدوو سەرباز
بىكدنىت (ھاوئزەر-گولە ھىنەر)

يئويستە بزانىت كە كاردانەوەى بەردەوامى لولەى ھاوەن لەسەر بىكەو
چەسپنەرەكەى بەھۆى گولە ھاويشتى بەردەوامەو ، وا ئەكات كە
بىكەكەى دابئەپئىت بەرەو خوارەو لەبەر ئەمە يئويستە كىسەى خۆل
بەتەختى دابئىت لەژىر بىكەى ھاوەنەكە ھەرەو ھا ئەتوانرئىت لەژىر كىسە
خۆلەكانىشدا چىنك بەردى ورد رئىز بگرنىت بۆ پتوتر بونى بىكەكە ياخود
ئەتوانرئىت تەواوى زەمىنەى رەببەكە بە بەردى ورد بچرنىت وە ئەو
باشترە.

◆ سەبارەت بە دروستکردنى رەببەكان لەزەوئە رەقەكاندا ئەتوانىن
80-60سم بە كىسى خۆئۆ بەر دەرز بکەينەووە خەندەقى پەناگەى
سەربازانو هەلگرتنى زەخیرەش لەسەر زەوى دروست بکەين بەهەمان
شیوہ.

پنجەم: رەببە یاخود جینگەى ئامپەرەكان

ئەمىش كاریكى قورسە لەروى ئەندازەییەووە بۆیە پشت ئەبەستىت بە بەرزو
نزمیە سروشتیەكانى ناوچەكەو پاشان چاكسازى تیاياندا بۆ گونجاندى
لەگەل درێژبو پانیو بەرزى ئەو ئامپەرەى كە ئەمانەوئیت قەلا بەندى بۆ
بکەين.

سەرەتا وپیش هەموو شتێك پێویستە ئامپەرەكە بشاردێتەووە بەجۆرێك لەژێر
چاودێرى دوژمن دەر نەكەوئیت پاشان هەوئەدرێت كار بکړیت بۆ نەپنكرانى
بەهۆى بۆردومانى دوژمن پاش ئەم كارانە دەستدەكړیت بەكارى
هەلكەندن بەپێى دوربەكانى ئامپەرەكە كە ئەویش بریتىە لە:

یەكەم: (پانى ئامپەر + 1م = پانى چالەكە)

دوو هەم: (درێژى ئامپەر + 50سم = درێژى چالەكە)

سێهەم: (بەرزى ئامپەر - 15سم = بەرزى چالەكە)

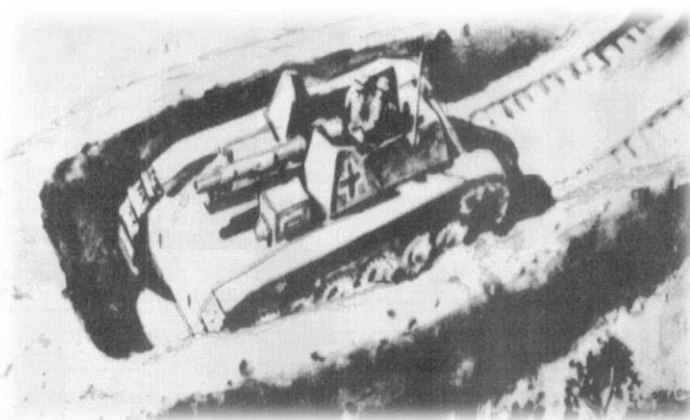
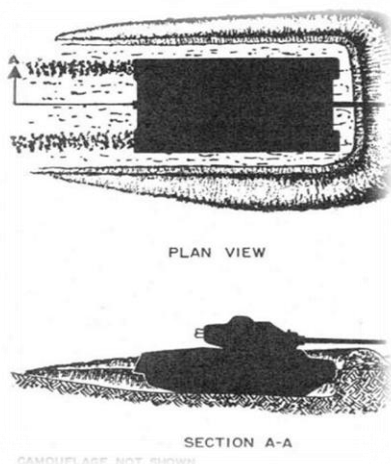
◆ لەلایەكانى چالەكە پەناگەيەك دروست دەكړیت بۆ دەستەى ئامپەرەكە

شەشەم: رەبىيە تانكەكان

ئەمىش لە چاللىكى ئەندازەى خلىسك پىكدىت بەربەستىكى خۇلىن و چاللىكى بچوك بۇ كۆكردنەوەى ئاو بۇزىاد كراوہ لەگەل جىگەى دەستەكە لەتەنىشتەوہ كەبرىتير لە خەندەقىكى داپۇشراو.

ئەم رەبىيە پاراستن بۇ تانكەكان دايىن ئەكات لە تير ھاوئىزى دوزمن وەھەررەھا رىگەى پاشەكشەى ئارامى بۇ دايىن ئەكات لەكاتى پىشرەوى دوزمندا.

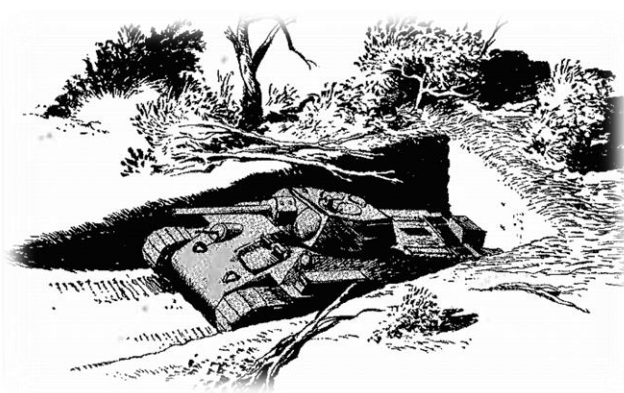
دوجۇر بەربەستى تايبەت بەتانكمان ھەيە بەربەستىك بۇ پاراستن و ئەوى دىكە بۇ تير ھاوئىزى كردن ، جا بەربەستى تير ھاوئىزى كردن ھەررەك چۇن باسمانكرد لەپىشتىدا وەك ھەر ئامىرىكى جەنگىدى بۇى دروست ئەكرىت بەلام بەربەستى پاراستن پىويستە داپۇشراوئىت بە چىنئىك لەمادەى بەھىز كە بەئاسانى نەرمىو نەروخىت بەھۆى بۇردومانەوہ.

رەبىيە تير ھاوئىزى كردن

بۇ دايىن كىردى ئاۋەرۇ لى بىنى چالەكەدا لادانىكى كەم دروست دەكرىت بە ئاراستە لى ئىزى چالەكە ۋە پاشان چاللىك لى بەردىم ئەۋ جۇگەدا دروست دەكرىت بە دورى (75x75x50) سم (درىزى پانى قولى).

چاللى رەببە لى تانكەكان لى رىگە لى تانك دۈزەرەۋە ھەلدەكەزىت ئەگەر لى تۈانادابو ، ۋەگەر نا ئەۋا بە دەست ھەللەكەزىت ، ئەتۈانرىت بە ماۋە لى 2 كاتر مىر ھەللكەزىت لى لايەن 10 سەربازەۋە بە بەكارھىتلىنى تەقەمەنى ۋە كەرەستە لى پىۋىست ، ۋە باشتروايە بۇ ھەرىكەتلىك جىگەيەك دىارى بكرىت بە دورى (1-2) م.

لەم وئەيە پەناگە لى تانك دەر دەكەۋىت بە لام بەبى داپۇشىن

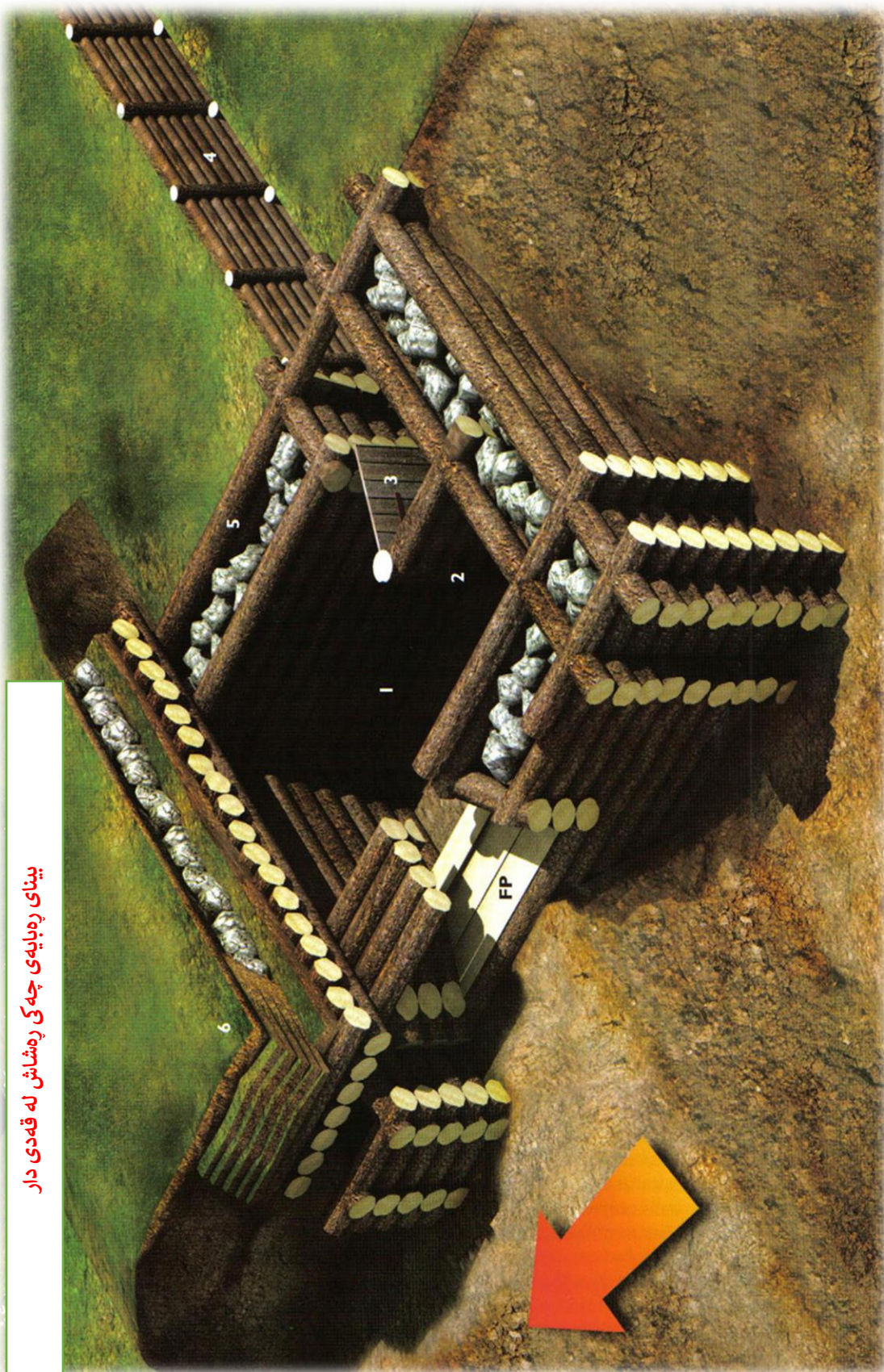
رەببە لى كەرەستە جەنگەكان: زۇر كات بەرەستە سىروشتەكانى ۋەك (دۆلەكان-ھەۋرازەكان-كانەبەردەكان) بەكاردىت بۇ پاراستىنى كەرەستە جەنگەكا لى ھەم ۋە ھۆكارەكانى تىكشاندن ، ۋەگەر لى بارىكدا ئەۋ جىگايانە دەستەكەۋت ئەۋا دروست ئەكرىت لى رىپى ھەللكەندىنى چالەۋە ، ۋە ئەمەش پەيۋەستە بە جۇرى ئامىرو شىۋە جۇرى زەۋىيەكە.

ئەم جۆرە لە بەربەست برىتتە لە چاللىكى يەك يان دوو خلىسك بۇ چۈنە
ژورەو وە ھاتتە دەرەو وە .

ھەوتەم: رەببەي رەشاش

ئەمىش برىتتە لە چاللىك بە قوللى 2م و پانى 150سم لە بەشى سەرەو وە
لە خوارەو وە لە شىو وە دوو پلىكانەي بە رامبەر يەكتر يەككىيان بۇ دانىشتن و
ئەو يەككىيان بۇ چۈنە سەرىو پاشان تىرھاوئىزى كىردن لىيەو وە .

ئەم رەببەي بە چىنلىك لە دار دادەپۇشرىت و لە سەروشىو وە مادەيەكى
جياكەرەو وە دادەنرىت وە پاش بە جىنلىك خۇلو پۇش ياخود كا دادەپۇشرىت
لە بەر بە ھىزىرىونى سەقفەكە و دانە بەزىنى ئا و بۇناو وە ، وە باشتر وايە
سەقفەكە بە گۆشەي 160پلە دروست بىرىت ياخود لارىت بەرەو بەكلىك
لە لايەكان ھەتاكو ئا و لە سەرى نەو سىتت

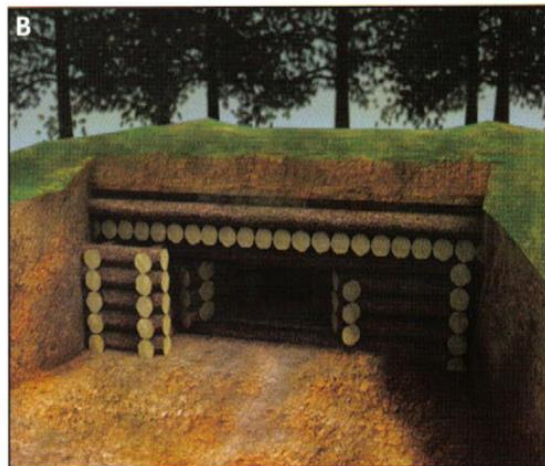
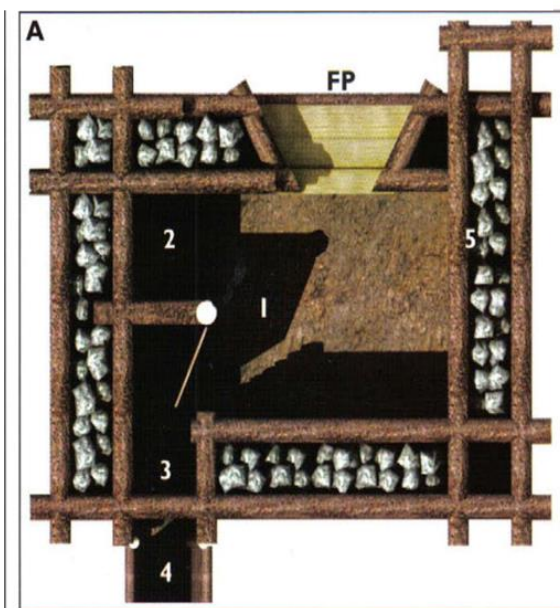
يېنىي رەبائىي چەكى رەشاش لە قەدى دار

A- بریتیه له دەرچهی تیر هاویشتن بهئاراستهی
پیشڕهوی دوژمن ، دیواره کان لهم بهشه دا ئهستورترین له
بهشه کانی دی.

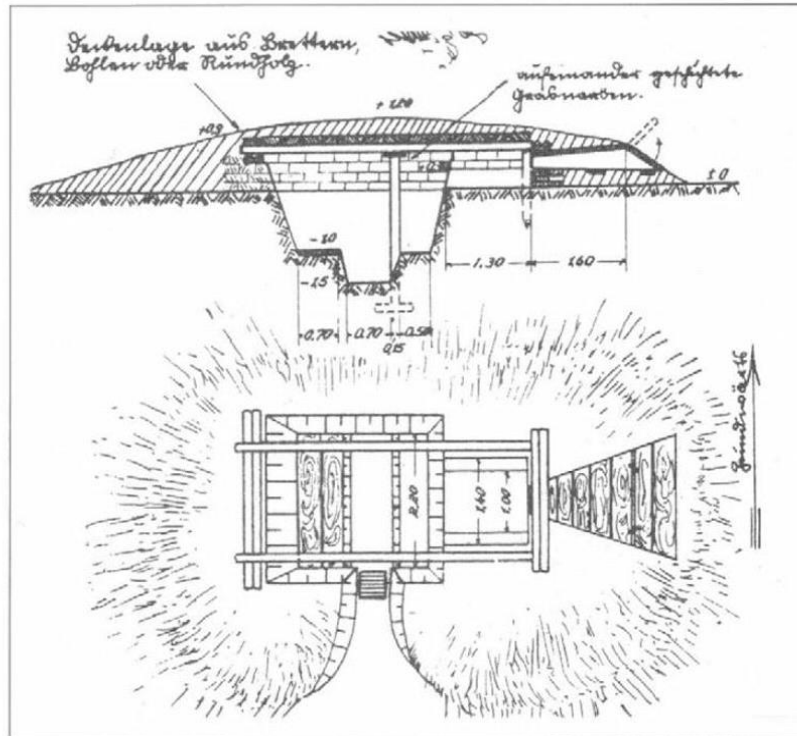
بهشی ناوهوهی ره بیه که (1- جینگه ی ره شاش سوک
له پشته وه 2- په ناگه ی هه لگرتنی زه خیره 3- دهروازه ی
چونه ناوهوهی ره بیه که 4- خه نده قی په یوه نندی
5- دیواری زهوجی پرکراو له بهرد) .

B- داپۆشهری بهشی سه ره وه که به خۆل
داپۆشراوه .

C- رینگه یه کی یه ده گ بو چه سپاندنی
گۆشه کانی دیواره دارینه که

بنكه كانى رەسەدە گرتن

بە شىۋە يەككى گىشتى جەنگىردىن روبروبونە ۋە يېۋىستىيەكى زۆرى بە
چاۋدىرىيەكى كارا ھەيە لە ھەمو لايەكانە ۋە ولە ھەمو ئاستەكاندا
ئەمەش بۇ پەيدا كىردى زانىارى و زانىنى ئەۋەتى كە دوزمىن پىي
ھەلدەستىت ياخود ئەيەۋىت پىي ھەلبىستىت.

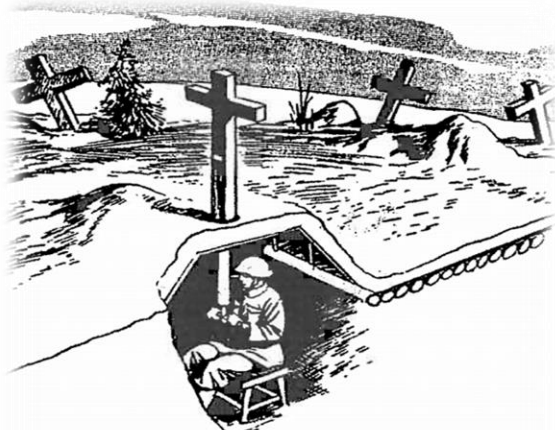

Fig. 2

بنكه كانى چاۋدىرىيە لەمانەى لاي خوارەۋە پىكدىت:

1 / **رەسەدگە:** لەۋىۋە سەركردە شەر بەرپۈۋە ئەباتو چاۋدىرىيە
گۆرانكارىيەكان ئەكات.

2 / **پەناگە:** لەۋىۋە سەركردەۋە يارىدەرەكانى كارەكانىيان بەرپۈۋە دەبەن.

3 / خەندەقى بەرگىرۋە خەندەقى ھاتوچۆى پىشكەۋتو.

4 / **خالى بەرەست و پىشكىن:** لەپىناۋ پاراستنى لە ھەر ھىرشىكى پىشكىنى
نەكراۋ.

جۆرەكانى بىنكەى چاودىرى:

1 / بىنكەى چاودىرى تەرا بۇ كارى تايىت (بىنكەى چاودىرى ئەندازىار سەربازى ياخود بىنكەى چاودىرى موشەكو تۆپ ھاوئىزەكان... ھتد).

2 / بىنكەكانى چاودىرى سەر بە بىنكەى سەركردايەتى لە ئاستى سەرۆكى كەتتە و بەرەو سەرەو.

ئەو مەرجانەى كەپئويستە لە بىنكەكانى چاودىرىدا:

1 / پئويستە تئيدا گۆشەى بىنىن بەجورئىكئىت كەرىگە بدات بە سەركردە لئىەو چاودىرى زەوى جەنگ بكات بەدرئزائى 400م بەلانى كەمەو.

2 / پئويستە پارئزراوئىت لەلایەن خالەكانى پشكنينو خالە جەنگىەكانى دەورو بەرى.

3 / شاراوەئىت لەبەر چاوى دوژمن.

4 / پئويستە پارئزراوئىت لە تۆپارانى دوژمن.

5 / دورئىت لە ئامانجە ديارو رونهكان.

6 / كۆمؤفلاش كرائىت بە باشى.

7 / پەيوەستكرائىت بە خەندەقە جەنگىەكانى ھاتوچۆو تير ئەندازى.

مەرجەكانى ھەلئاردنى جىگەى چاودىرى سەركردايەتى

- 1 / جىگەى چاودىرى سەركردايەتى ھەلدەبىررېت بەجۆرىك تەئىمىنى جىبەجىكردنى فەرمانى تكتىكى بىكات لەگەل رەچاوكردنى ئەوكەسانەى تىاي دەمىننەو و جۆرى سەركردايەتەكەش (كەتەبە-سرىە-لىوا...ھتەد)
- 2 / پەيوەندى بەردەوام لەگەل بەشو ھىزەكانى دىكە فەراھەم بەئىت.
- 3 / چەند رىگەيەكى شاراوەى ھەبىت.
- 4 / لەشوتىكداىت كە پاراستنى زەمىنىو ئاسمانى بۇ فەراھەم ھاتىت.
- 5 / لەگەل زەويەكانى چواردەورىدا جىاوازى نەبىت لەروى سروسشەو.
- 7 / دورىت لەخالە دىرو ئاشكراكان ئەوانەى كە شارو ديارن لەناو ھەمو ناوچەكە.

مەشارگەكان

برىتە لە بەربەستىكى قايمو توندوتۆل كە بناغەيەكى پتەوى ھەيە وە ژورىكى سەرەكى لەخۆ دەگرىت كە دو دەرچەى ھەيە بۇ چونەناوەو و ھاتنە دەروە ، ھەروەھا پاراستن و جىگەى پشو بۇ سەربازان دابىن دەكات.

پىكھاتەى حەشارگە

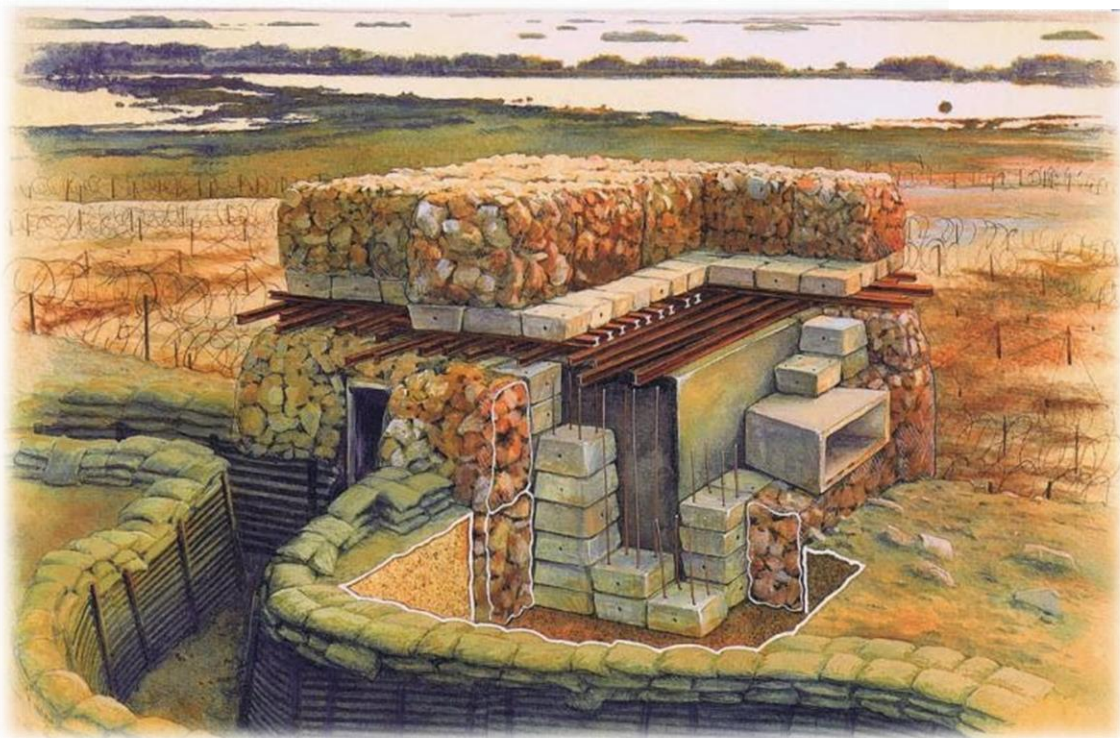
حەشارگە يەك كە جىي (8-15) كەسى تىادا بىتتە وە ئەتوانرېت
 ھەيكەلەكەى لە دار ياخود ئاسن ياخود كىسى پىر لەخۇل يان پۇلا يان بەرد
 دروست بىرېت.

وە ھەندىك كات حەشارگە لە كىسى خۇل بەشپوارىكى سەرەكى دروست
 دەكرېت ، وە پىويستى بە پىرى 180 كىس ھەيە بۇ ھەيكەلەكەى لەگەل
 21 لەوحى دارىن بۇ داپۇشىنى.

داپۇشىن

سەقفى حەشارگە لەبەشى سەرەوۋەى بەخۇل دادەپۇشرېت و لەبەشى
 خوارەوۋەى بە مادەيەكى جياكەرەوۋەى بە مەرجىك رېگە بەھاتتە ژورەوۋەى
 تىشكەكان نەدات تا لەرپى كامىراكانى كۆكردنەوۋەى روناكى (دورىنى
 شەو) ياخود گەرمى دۆزەكانەوۋەى ئاشكرا نەكرېت وە پىويستە ئەستورى
 خۇلەكەى سەرەوۋەى لە 90 سم كە متر نەبىت.

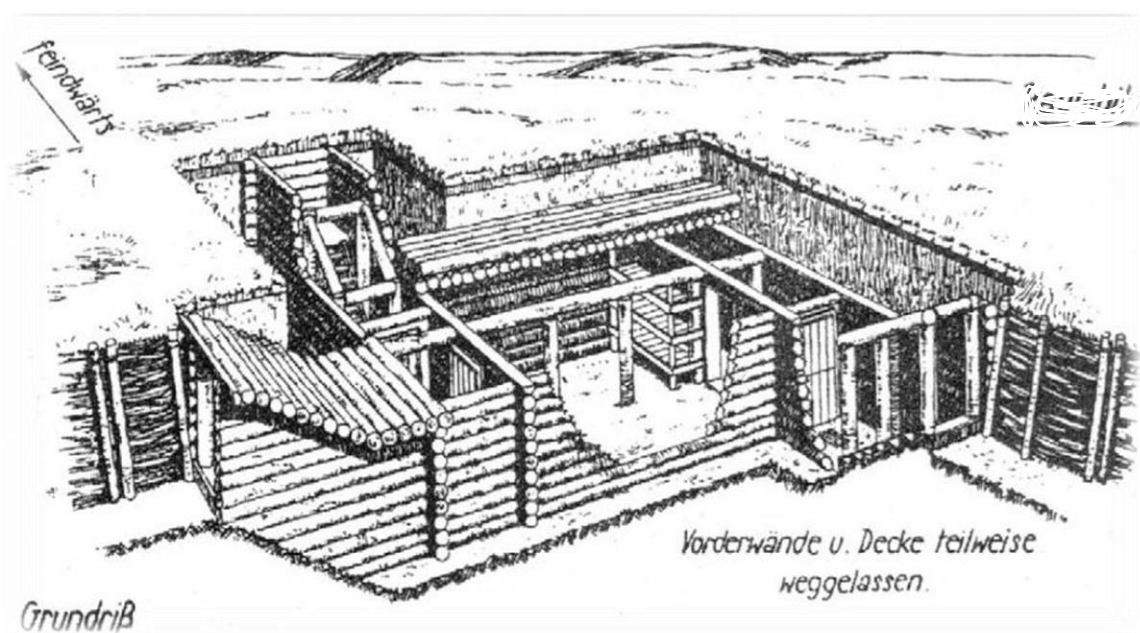
♦ ھەمو رەببەكانى چەكەكان خۇيان لەخۇياندا حەشارگەن ئەگەر بىتتە
 مەرجەكانى رەببەيان بەتەواۋى تىادا ھاتبىتەدى.

لەم وڭنەيەدا ھەشارگەيەكى تياڧا دەرئەكەوئىت كە بە 4چىن داڧۇشراوھ

پەناگە

لەجەنگى سەردەمدا يەكەنە سەربازىيەكان توشى چەندەها جۆرى بۆردومانى تۆپى بەھىزو موشەكى گەورە كەتواناى و ئىرانكارىيەكى زۆريان ھەيە ، لەبەرئەمە پىنويستە و ناچارىن كە جىگەيەك ياخود چەند جىگەيەك بىيات بىتىن بۆ پاراستنى سەربازەكانىيان و پىداويستىيە جەنگىيەكانش بەھەمان شىۋە لە ھەمو جۆرەكانى و ئىرانكارى.

لەوتىنەكەدا ديارە پەناگەيەك كە دروستكراوہ لە ھەيكەلىكى دارىن لەزىر زەويدا

♦ لەراستىدا جياوازى نىوان ھەشارگەو پەناگەدا ئەوھەيە كە پەناگە ھەندىك تايبەتمەندى ھەيە لەروى پارىزگارىيەوہ كە لە ھەشارگەدا نىيە لەراستىدا پەناگە بە نىزامىكى پاراستن بۆ سەرنشىنەكان ئامادە دەكرىت دژى مادە كىمىياويەكان وتىشكە و ناپالم ، وەئەمەش لەگەل ھەيكەلىكى

توندو تۆل و دەرکە و دەرچەى پتەو كە بەھۆيەو جىگەى پشۇ پاراستن
بۇ سەربازان دايىن دەكرىت.

پىكھاتە

پەناگە پىكدىت لە ژورپكى سەرەكى و دەرکەو سالۆنىك ، ژورە
سەرەكىەكە بەدرپژى 6م و پانى 1.80م ئەمەش 8-10 كەس ئەگرىت بۇ
پشودانو پالکەوتن وە 20-25 كەس بۇ دانىشتن ، پىويستە بزانىت تەواوى
ئەو كەسانەى كە لەناو پەناگەدان رپژەيەكى ديارى كراو گەرمى
دەرئەكەن لە لەشياندا كە دەگاتە 100گەرمۆكە و 80گرام ئاويش دەكات
بە ھەلم لەيەك كاترمىدا ئەمەش دەبىتە ھۆى ئەوەى كە لاشەى
پەناگەكە بەشيك لەو گەرميو ھەلمە ھەلمىزىت(گەرميو تەرەشوع) وە
ئەوەى دەمىيىتەو پىويستە لەگەل ھەوادا بكرىتە دەرەو و لەرپگەى
ئامىرى راكىشەرى ھەوا.

ھەرەوھا پىويستە پلەى گەرمىش لەناو پەناگەكەدا بەبەتالى نەگاتە
10پلەى سەدى وە لەكاتى بونى سەرنشەن تايادا بۇ چەند كاترمىزىك ئەشى
بەرزبىتەو بۇ 28-30 پلەى سەدى.

و ئەتوانرپت لەناو پەناگەدا گەرمكەرەو و كورسى دانىشتن و
قەلەويزەى پشودان دابىرپت.

پىويستە ئەستورى خۆلى سەر پەناگە لە 120سم كەمتر نەبىت وە لەبەر
لابردنى ئاو لەسەر سەقفى پەناگەكە ھەندىك مادەى جياكەرەوەى ئاو
بەكار دەھىنرپت لەژىر چىنى سەرەوەى خۆلەكە وە خوارەوەى ئەگەر

توانرا. وه باشتر وایه که محه ته ی ده رکردن ی هه وای ژوره وه دوریت له ده رکه ی په ناگه که.

وینه ی په ناگه یه کی سوپای ئه لمانی له جهنگی دووهه می جیهانیدا له بهشی ناوه وه

♦ په ناگه کان له و زهویانه دا زیاتر هه لده که نرین که ته ختن یا خود سه ختیکی مامناوه ندن ، به لام ئه گهر هاتو له زهویه شاخویه کاندای دروستکران ئه وای لوشیوه ی تونیل دروست ده کړین له ژیر زه ویدا.

ھەلبۇزاردى جىڭاي پە ناگە

- 1 / بونى رىگە گە لىك بۇ گواستىنە ۋەى كەرەستە پىۋىستە كان.
- 2 / بونى شوپىن گە لىك كە گونجاوبىت بۇ ھەلگرتى كەرەستە ۋ رىكخستىيان.
- 3 / شارۋەبىت بە شىۋەبە كى باش.

رىكخستى كاركردن لە دروستكردى پە ناگە

- 1 / دىارى كرىدى جىڭەى پە ناگە ۋ نەخشە كىشى زەۋبە كەى.
- 2 / ھەلگە ندىن.
- 3 / رىكخستى لاشەى پە ناگە ۋ دەر كە كەى.
- 4 / دانانى درگاكان ۋ لايە كانى بە شىۋارنىكى توندو تۆل.
- 5 / دانانى ئامپىرى دەر كەرى ھەۋاۋ پاكەرەۋە ۋ فلتەرە كانى.
- 6 / جىبە جىكردنو رىكخستى ئاۋ ئاۋەرۋ.
- 7 / داپۇشىنى بىناكە ۋ كۆمۇفلاش كرىدى.

جۆره كانى پەناگە

1 / پەناگەنى پاراستنى تاكەكان.

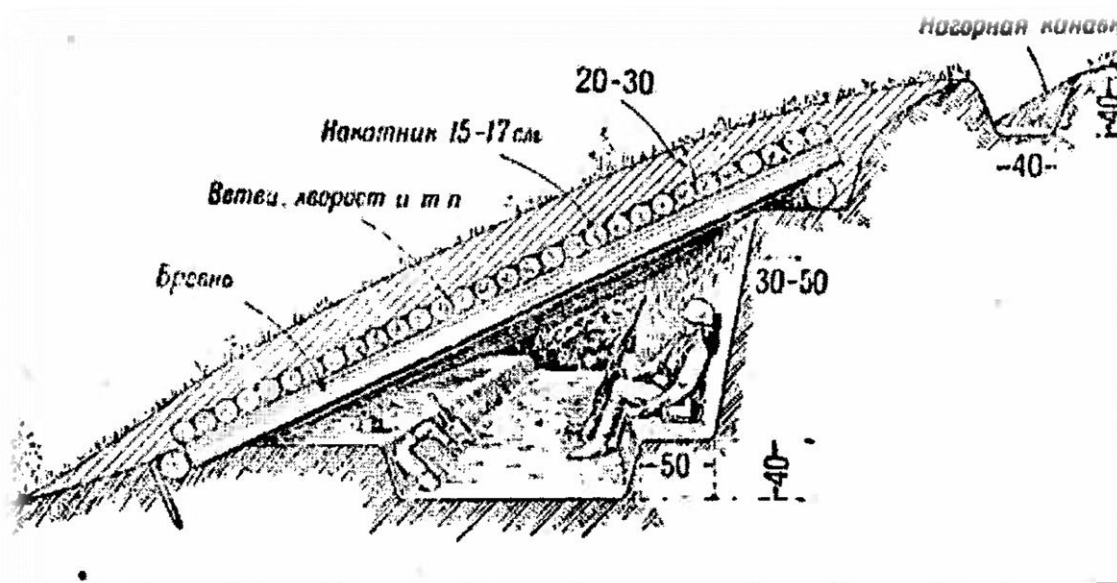
2 / پەناگەنى پاراستنى تانكەكان و ئامپىرە جەنگىيەكانى دى.

وہ توانانى ئەم بىنايانەش ئەمانەنى لای خوارەوہ ديارى دەكات:

1 / ئەو ليدانەو فشارەنى كە دەكەوتتە سەرى بەشپوازىكى عامودى لەكاتى بۆردوماندا.

2 / ئەو تيشكانەنى كە ھەولەدەدەن بۆنە ژورەوہ ليوەنى.

واتە ئەم دوو خالە سەنگى مەحەكى ھەر پەناگەيەكە

پەناگەيەكى سادە كە برىتيە لە بەشىكى ھەنكەنراو لە لىوارى گەردىگداو پاشان دابۆشىنى

تايىت مەندىھەكانى پەناگەكان

1/ پىويستە شىۋازى بىناكەى سادەبىت تا ھەمو يەكىنەكان تواناى دروستكردىيان ھەبىت بەبى ھىچ ئاستەنگىەك ياخود ئەزمونىكى ھونەرى.

2/ پىويستە خىزا دروست بىرئىت چومكە لەراستىدا خىزاى كارىكى خواراۋە لەجەنگدا بەھۆى بونى كەرەستەو ئامىرو تۆپە وىرانكەرە تازە داھاتوھەكان ، ۋە تاچەند خىزارىين لە دروستكردن ئەۋەندە زىاتر ئەتوانىن پارىزگارى لەسەربازانو كەلوپەلە جەنگىەكان بىكەين ۋە لەبەر ئەمە ئەشەت كەرەستەھايەك بەكار بھىيىن كەتواناى پىۋەكردنو لىكردنەۋەيمان ھەبىت بەئاسانى ۋە باشتىش ۋايە كەلوپەلى بىناكارىەكە كىشى كەمبىت بۇ ئاسانى گواستەۋەو ھەلگرتن.

3/ پىويستە پارىزگارى تەۋاۋ دەستەبەر بىكات.

4/ پىويستە مەرجهكانى شەركردن تىايدا دەستەبەر بىت.

بەشەكانى پەناگە

ھەر پەناگەيەك پىكدىت لەم بەشانەى لای خوارەۋە

1/ ھەلگەر كە ئەشەت لە داروتەختە ياخود چىمەنتۆ ياخود ئاسن ياخود ھەمويان پىكەۋە پىك ھاتىت.

2/ ئەستورى پارىزەر كە ئەشەت لە خۆل يان بەرد يان چىمەنتۆ پىك ھاتىت.

3// ئاۋەرۆ ۋ جىگەكە دەرچونى.

4/ دەرگاكانى پاراستن.

دەركەكانى پەناگە

لەراستىدا دەركەكان لەپەناگەدا خالى روخان و تەپىن واتە يەككىن لە لاوازترىن خالەكان تايىدا وە كارىگەر دەبن بەخىرايى بەھۆى بۆردومانەو وە بۆيە لەبەر ئەمە پىويستە گىرنگى تايەتى پىبدىت لەكاتى دروستكردىدا وە پىويستە ھەمو ھەولئىك بدىت بۆ پاراستنى لە پىكرانى بە تۆپو گولەكانى ھاوونو موشەكە ئاسمانىيەكان وە نايىت دەركە لەجىيەكدابىت كە پەستانىكى زۆرى وىكەوئىت لەكاتى رۆشتنى شەپۆلەكان بەناو پەناگەدا.

و بەھەمان شىو پىويستە كۆمۆ فلاشى خەندەقەكانى ھاتوچۆ بكرىت كە دەگات بە پەناگەكان و پىويستىشە لەپەناگەدا دوو دەرچە ھەبىت جگە پەنگە بچوكەكان كە يەك دەركەيان ھەيە ، وەھەر دەچەيەك پىويستە بگاتە سەر ژورىكى توند دخراو كە دوو دەركا يان سىيانى ھەبىت تا بەباشى يارمەتى پاراستنى سەرنشىنانى ناو پەناگە بدات بۆ رىگرتن لە ھاتنەناو وەھى گازە زيان بەخشەكان ، وە دەكرى بەھەمان شىو دەركەكان پىچاو پىچىن ياخود رىك يەكەمىيان برى دابىنكردى پاراستنى زياترەو دووھەمىيان دروستكردى ئاسانە.

ئاوەرۆ لە پەناگەكاندا

بابەتى ئاوەرۆ لە دروستكردى پەناگەكاندا گىرنگىيەكى زۆرى ھەيە چونكە ھەمو جۆرە بىنايەكى سەربازى توشى دوو جۆر ئاو دەبىت.

يەكەم: ئاو و دابەزىوہەكان (ئاوى باران و جۆرەكانى). **دووھەم:** ئاوى ناوہەكى (ئاوى زەوىو لايەكان). وە لەبەر ئەمە شوئىن ئەم رىچكانەى خوارەو دەكەوين بۆ چارەسەركردنى بابەتى ئاوەرۆ.

1 / ديارى كىردى جىگە پەناگە كە لە جىگە يەك كە شۆۋە زەۋىيە كە
بەرزىرىت لە ئاۋى ناۋەكى واتە لە ئىنى دۆلدا ياخۇ ئەۋ جىگە يەنە كە
لەزەندە ئاۋ بۇيان بەرزەدە بىتتە ۋە نە بىت.

2 / دروست كىردى بەر بەست لە بەر درگاگانى پەناگە دا بۇ رىگرتن لە ھاتتە
ناۋە ۋە ئاۋ.

3 / دابەستى بىرىكى بچوك بۇ كۆبۈنە ۋە ئاۋ تىدا لە نىزمىن جىگە لە بەر
دەمى دەرگاگانى پەناگە كە پاشان بە كارھىنانى ياخۇد فرىدانى ۋە
پىۋىستە داپۇش رىت تا رىنى چۈنە زور ۋە ھاتتە دەر نە گىرت.

4 / دروست كىردى كە ئاللى ئاۋە رۇ لە دەۋرى دىۋارەگانى پەناگە دا لە بەشى
دەرەۋە كە بە بەرد ياخۇد دار دروست دە كىرت بۇ رىگرتنە ۋە ۋە لادانى ئاۋ
بەرەۋە ناۋچە نىزمەگانى دى.

5 / لە بىنى پەناگە كە ماددە يەك بە كاردىت كە رىگىرت لە دزە كىردى ئاۋ ۋە
تەرە شۈع.

رىگىستى پەناگەگان

پەناگەگان بە پىنى ئەۋ مەبەستە كە بۇنى بە كاردىن رىك دە خىن ،
سادە ترىن پەناگە ھىچ ئامادە كارىيەكى ۋاى بۇنا كىرت لە ناۋە ۋە چۈنە
تەنھا بىرىتتە لە ھەيكە لىكى پارىزراۋ لە بەشى دەرەۋە.

بە لام پەناگە ۋە ئامادە كراۋى گەرە ئامادە ئە كىرت بە ئامىرى
ساردكەرەۋە ۋە گەرمكەر ۋە دەر كىردى ھەۋاى پىسو ھىنەرە ژورى ھەۋاى
پاك ۋە روناكەرەۋە تەنكى ئاۋ دەست شۆرۋ... ھتە.

ئامپىرى ھەۋا گۆرۈكى

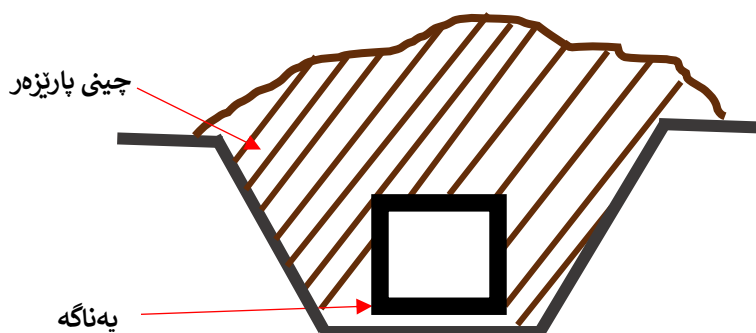
ئامپىرى ھەۋا گۆرۈكى يارمەتى پەناگەكان دەدات بۇ پاكردنەۋەسى ھەۋا لەبەشى ناۋەۋە ۋە ھەرواھا پەستانى ھەۋاى تىادا بەرز دەكرتتەۋە بۆرنگرتن لە دزەكدنى گازە زىان بەخشەكان ۋە ئەم ئامپىرە پىكدىت لە بۆرىەكى ھەلمز كە ئامادە كراۋە بە ئامپىرىكى پارىزەر لەدژى پەستانى قورس كە بەھۆى بۆردومان دەكەۋىتتە سەرى ، ۋە بە فلتەر گەلىك كە دوكل ھەلدەمژىت لەرپى پانكە ياخود پەمپ.

ۋە جۆرو ژمارەى ئامپىرەكانىش بەپپى ژمارەى ئەۋكەسانەى كە لەۋ پەناگە دائەنىش لەگەل برى ئەۋ ھەۋاىەى كە بەفىرۆى ئەدەن بۇ نمونە (دوۋ مەتر چوارلا بۇ ھەر كەسىك لەيەك كاتژمىردا) برى ئەۋ ھەۋاىەى بەفىرۆ ئەدرىت.

جۆرەكانى ئەستورى پارىزەرى پەناگە

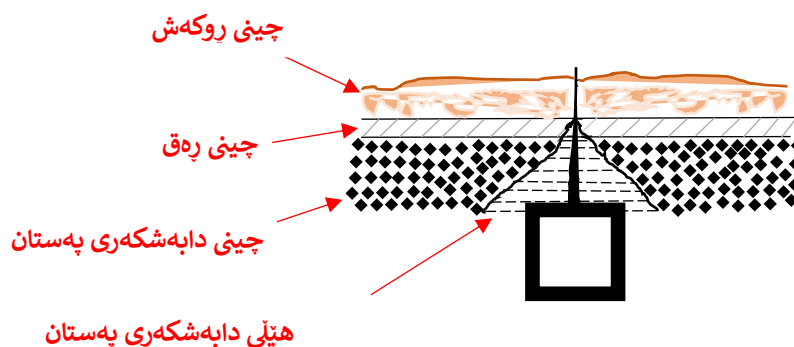
پارىزەرى پەناگە دوۋ جۆرە (يەك چىنى و دوۋ چىنى).

لەجۆرى يەكەمدا يەك چىنى ئەستورە بە چاۋپۆشى لەجۆرى ئەۋ مادەيەى كەتيايدا بەكار ھاتوۋە.

جۇرى دووھەم پارىژەرەكەى جۇراو جۆرە وە لە كۆمەلە مادەيەكى
جياواز پىكھاتووە لەروى رەقىو توندیەو وە لەم بەشانەى لای خوارەو وە
پىكدىت.

(چىنى روکەش-چىنى رەق-چىنى دابەشكەرى پەستان)

رنگره كان

ئەمىش كۆمەلە رنگە چارە يەكن كە دەگىرئە بەر لە پىناو وەستاندى
پىشەرەوى دوزمن پىش ئەوئەى بگاتە هئىلى روبروبونە وەو بەرگى
سەرەكى ، وە ئامانچ تىايدا برىتتە لە :

1 / ھەولدان بۆ تىكشكاندى دوزمن.

2 / ھىواشكردنە وەى پىشەرەوى دوزمن لە ژىر لىدانە كانى سەربازانى بەرگى.

3 / ناچاركدندى دوزمن بە كاروبار كىردن لە ژىر تىرھاوئى ھىزە كانمان.

4 / تەسككردنە وەى تواناكانى بۆ مانۆردانو پاشان بەرەست دروستكردن
لە پىش ھىزە كانى.

بەشەكانى رنگره كان

يەكەم: بە پى سىروشتى زەوئەكە

1 / **سىروشتى:** ئەمانەش ئەو رنگرەنە دەگىرئە وە كە دەستى مرؤفى تىادانىە
وەك (دەرياچەكانو شاخەكانو روبارەكانو دارستانەكان زەوئە بەردىو
سەختەكان.

رنگرىكى سىروشتى
كە دەورى گردىكى
لە سى لاوہ داوہ

رېڭرىكى سىروشتى كە رېڭرە دەستىكرە كانى بۆزىاد كراوہ

رېڭرە دەستىكرە كان

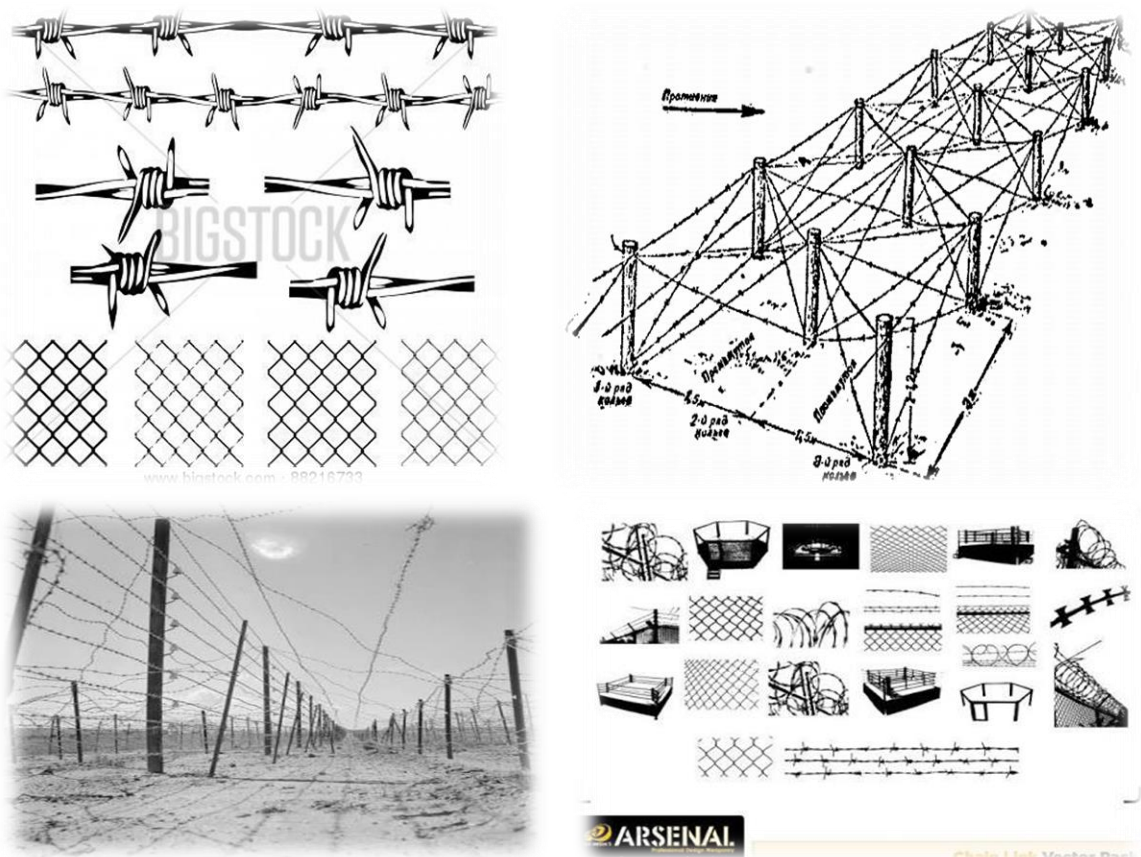
ئەو رېڭرانە دەڭرىتەوہ كە بە دەستى مروف چىراون وەك (پاشماوہى روخاوەكان و رېڭە تېكچوہكان و لوغم و تەلەو داوہكان و تەلە دركاوہكان و رېڭرە ظىمەنتۆيو دارى و ئاسنىەكان).

دووہەم: بە پېى بە كارھىتايان

1 / رېڭرەكانى دژى تاكەكان (سەربازە پىادەكان): ئەمانىش برىتىن لە كۆمەئىك رېڭرە بەرەست دادەبەستىت لە پىناو ماتل كىردنى و لەناوبردنى تاكەكانى پىادەى دوزمن وە ئەمانە دەڭرىتەوہ (لوغم-تەلى دركاوہ-چالو تەلە-بەردى گەورە لەپارەوہ تەسكەكاندا.....هتد)

تەلە دركاويەكان

تەمانەش كۆمەلىك تەلەن كە بە درېژى پارچە ئاسنى پچوكيان لى پىچراوۋە شىۋەسى دركيان پىك ھىناۋە ، دادەمەزىنرېت لە دورى 50-60م لە ھىلى بەرگى پىادە ۋە لەپىشەۋە زۆركات كىلگەسى لوغمرېژ كراۋ دژە پىادە دادەمەزىنرېت ھەروەھا ئەتوانرېت لەدۋاشىۋە لوغمى دژە تانك دابىرېت لەگەل لوغمى روناككەرەۋە بۇ ئاشكراكدنى دۈژمن ئەگەر ھاتو ھەۋلىدا بەشەۋدا ھىلەكە بېرېت ، تەلە دركاويەكان جۆرى جىاۋازيان ھەيە بەرزى مېخەكانيان 120سم ۋە ھەندىكى دىكەش ھەن بەرزىن كە درېژى مېخەكانيان 120-180سم لەسەرۋ روى زەۋى ۋە پانىيەكەسى لەھىلى بەرگىدا 1.5-3م ۋە بە دوو رېژىخود سىيان ، ۋە ھەندىك جۆرى دىكە ھەن تىياندایە دژى ھىزى دابەزىراۋى ئاسمانىيە ۋەكو تەلى دركاۋى جالجالۆكەسى كە بەرزىيەكەسى لەسەر روى زەۋىيەۋە 20-90سم ھەروەھە ھەندىك تەلى دركاۋى دىكە ھەن كە لەژىر ئاۋدا بەكاردىت ياخود لە دارستانەكاندا بە بەرزى 20سم.

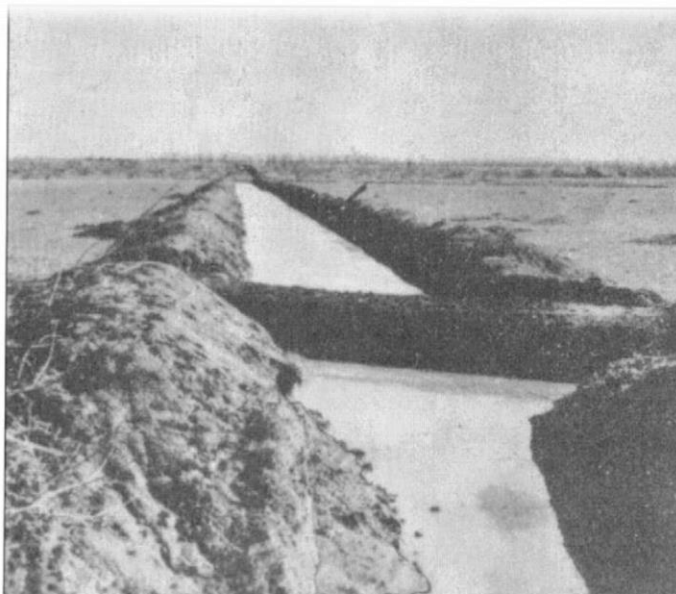
وئەنى جۆره جياوازه كانى تەلە دركاويه كان

◈ لە گەرن گەرن چە كە كان كە پيوستە دابىرئ بۆ رىگرتن برىتە لە چە كى قە ناس وە پيوستە بزائىت كە رىگرتن لە تاكە كان ئاسانترە لە ئامىرە كان وە ئە توارئىت بە كەرەستە تە كىكە كان رىيان لىبگىرئ.

2 / **رېگرەكانى دژى ئامپىرەكان:** ئەمىشيان بىرىتپە لە بەربەستىكى خۆلى دژى تانكەكان وە بە جۆرىكى سەردەميانەى خەندەقە كۆنەكانى چواردەورى شارە قەلا بەندكراوہكان دادەنرىت ، ئەتوانرىت پىركرىت لەئاو ياخود بە وشكى بەجى بەئىلرىت بەپىي شىوہى زەمىنەكەى.

گرنگىو فەرمانى ئەم خەندەقانە بىرىتپە لە رېگرەتەن لە لىشاوى تانكەكان لەكاتى پىشەرەوياندا بەكۆمەل بەرەو خالە قەلابەندكراوہكانمان.

لەراستىدا ناتوانرىت بەبىرى لەرېگەى ئەم خەندەقانەوہ رى لە تانكەكان بگىرىت بەلكو ئەو كارەى كەدەيكات بىرىتپە لە وەستاندىيان بەشىوہىەكى كاتىو ھىواشكردنەوہى پىشەرەويەكانيان و شكاندنى تھڑى ھىرشەكەيان وە بواردان بە دژە تانكەكان بۆ پىكانيان.

خەندەقى دژە تانكە كە پىكرائوہ لەئاو
وہ ئەم جۆرە لە رېگرەكارايە دژى
تانكەكانو تانكەكانىش

دارشتن

خەندەقى دژە تانك لە دورى 200-300م لە پێش هێلى بەرگرى يەكەمەووە هەندەكەندىت وە لە هەمان دورىدا لە پێش هێلەكانى تىرشە ئەتوانىت هەلبەكەندىت لە قوڵايى بەرگرى بە درىزاي ئەو ناوچانەى كە ئەگەرى هاتنە پێشەووەى تانكەكانى لێو دەكرىت ، بە مەرجەك جىگەى خەندەقەكە بە درىزى بكەوێتە ژىر تىر ئەندازى دژە تانكەكان لە گەل رەشاشەكان لە پێناو جياكردنەووەى پىادە لە ئامىزەكان و رىگرتن لە يەكەينەكانى ئەندازەى بۆ دروستكردنى پرد و پارو بە ناو خەندەقەكەدا.

پىويستە لارىدىوارەكانى خەندەقەكە گەورەترىت لە گۆشەى 45پلە هەتاكو تانكەكان نەتوانن دا بەزن و پاشان سەركەوتن پىادا ، وە لەزەو يە رەقەكاندا پىويستە پانى خەندەقەكە 5م بىت لە سەرەووە 3م لە زىرەووە وە بە قوڵى 2م و لارى دىوارەكانى 55-60پلە ، هەر وەها لەزەو يە نەرمەكاندا باشتر وایە لە بەشى سەرەووە پسنى خەندەقەكە زياترىت لە 5م و لە زىرەووە 2.5-3م بىت بە قوڵى 2.5-3م وە لارى دىوارەكانى 45-50پلە بىت وە باش وایە لەم بارەدا دىوارەكان بە مادەىەكى بە هیز بپەستۆرێنەووە لە پێناو رىگە گەرتن لە دارمانيان.

♦ هەندىك نەرىنى هەيە لە بەر بەستەكاندا لە گەل كاراييان لە گەل چەكى دژە تانك ، لەوانە گەورەى كارەكەو دارشتنو ساز كردنى بە تايەتى لەزەو يە كراووە تەختەكاندا ، هەر وەها ئاسانى تپەراندى و سەختى داپۆشىنى بە تىر هاوێژى ، وە هەندىكەت بە داگىر كردنى دوزمن وەك بنكەو حەشارگە بە كارى دەهێنىت.

♦ تانكەكان خەندەقە دۈتە تانكەكان تى ئېپرىن بە چەند شىۋازىك و لەگىرگىرىيان بىرىتە لە بەكارھىيانى پىردى جۇلۇ كە ئەتوانىت دابمە تىرىت لەماۋەسى 12-15 خولەك ، ھەروەھا بە دروستكىردى راروى لورت لەناویدا لەرىگەسى بىلدۈرە ياكود تانك دۈزەر يان لەرىگەسى تەقىنەۋەكان.

كارايى رىگرەكان

ھەتاكو بەرەستەكان كارابىن پىۋىستە ئەمانەسى خوارەۋەسى تىدادىتەدى

1 / بىلوكرابىتەۋە لە بەرەيەكى فراۋاندا ۋە لەگەلىدا ھەمو جۈرەكانى چەك بەشدارىت لەدرىستكىردىدا.

2 / پىۋىستە بەچىرى دابىرئىرىن بەجۈرىك ھەر ناۋچەيەك ژمارەيەكى زۇر رىگرى جىاۋاز لەخۇ بگىرت.

3 / پىۋىستە لەروى قولئەۋە پەلە پەلەن بەجۈرىك لەگەل بىرىنى ھەر رىگرىكىدا رىگرىكى قولتۇر بىتە رىپى دۈژمىن ۋە ھىۋاشى بىكەتەۋە كەرسەتەسى زىاترو كاتى زىاترى لى بەھەدەرىدات.

4 / پىۋىستە خەندەقو رىگەكانى كە دەچەنە سەرى پالپىشت كرابىن بە ئاگرەۋىژى ھىزەكانمان چە زەمىنى چە ئاسمانى ۋە ئەمەش ئەبىتە ھۋى بىرىنى ئەۋ ھىلەنە لەلەين دۈژمىن ياكود چەۋدىرى كىردىيان لەسەرى ۋە پىۋىستە بىزانىت كە ھەر رىگرىك پالپىشتى نەبىت بەتير ئەندازى ئەۋا بى نىرخە.

5 / پىۋىستە تەۋاۋكەرى رىگرە سىروشتىە كانبىتو گونجاۋىت لەگەلىاندا ۋە لەگەل تىر ئەندازى تۇپھەۋىژو پىادەدا.

6 / پۈيىستە لەگەل سىرۇشتى ئەو زەۋىيە گونجاۋىيىت كە لىي ھەلگەندراۋە ھەتا بتوانىت ئەو فەرمانە جىبەجى بىكەت كە لەپىناۋيا ھەلگەندراۋە.

7 / پۈيىستە تەلەكارى تىادا بىكىت و پالپىشتى بىكىت بەلوغم لەپىشو لەدواۋە بۇ غافل گىركىردىنى دوزىمن بە بەربەست و تەلەي دىكە لەكەتلى بىرىنى رىگىرەكەدا.

8 / پۈيىستە رىگىرەكان بەجۇرىك پىن كە بەئاسانى ھىزەكانمان ھاتۇچۇ بىكەن و نەبە رىگىر لەپىش خۇمان ۋە بەھەمان شىۋە رىۋوشۇيى پۈيىس تىادا گىرايىتەبەر بۇ مانۇردانو پىچدانەۋە لەپىشتى دوزىمن و شىكاندىنى پىش كەشتى بە ھىللى بەرگىرى سەرەكى.

ۋىنەي رىگىرە چىنراۋە ئاسنىنەكانى دىزى تانگەكان لە ھىللى ماجىنۇدا

تېپە راندنى رېگرەكان

ئەمىش (لابردنى رېگرەكانو بېرىيان) دەگرېتەو.

لەھەردو بارەكەدا خىراترېن رېگە بېرىتە لە يېچدان بەسەر رېگرەكاندا ئەگەر
توانرا لەرېگەى لېدانى رارەوئىك وە لەگەل ئەوھى ئەم رېگەىە خىراترېنە
لەرۋى ھاتوچۇو وەپى دەدات بەکردنەوھى رېگە بى ئەوھى جۇلەو
پېشرەوې بوەستېت.

لابردنى بەربەستەكان: زۆركات بەربەستەكان بچوكن و بە مادەى سادە
دروستكارون و زانىارىيەكى ھونەرى وائى ناوئىت بۇ لابردنى ياخود تېكدانى
و ئەتوانرېت بروخىنرېت لەرېگەى تەقاندنەوھى بە مادەى تەقىنەو
ياخود پائىيان پېو بىرېت لەرېگەى ئامپىرەكانى قەلابەندى....

لابردنى پاشماو روخاوەكان: ھىندە بەسە كە رارەوئىك لەناوياندا دروست
بكرېت بۇ ھاتوچۇ بەلابردنى بەشېكى بەسە كەم لەپارچە گەورەكان و بەردە
سەنگىنەكان پاشان تەسۋىيە كىردنى پارچە بچوكةكان لەرېگەى باگرېتى
سەربازى ئەگەر دەستكەوت.

◆پېويستە ئاگادارىت لە لوغمو تەلەكان كە لەوانەىە لەناو ئەو دارو
بەردوھدا داندرايېت.

كىردنەوھى كەلېن: سەدو رېگرو بەربەستو تەلە دركاۋىيەكان لەرېگەى تانكو
تېر ئەندازى تۇپ ھاۋىژەكانو ھاۋەنەكانو تاكەكانەو تېك ئەشكىنرېن ،
تانكەكان ھەلدەستن بە كىردنەوھى كەلېن لەرېگەى كېفەلەكانى كە
دەبەستېن بە مېخەكانو پاشان ھەلە دەكەئىو تۇپەلە تەلە دركاۋىيەكان را
دەكىشېت پاشان تاكەكان ھەلدەستن بە پاكىردنەوھى لەھەرتەلەو داوئىك
كە لەوانەىە بونى ھەبېت لەناويدا.

◆ لەكاتى تېپەراندنى ھەر رېگرېكدا پىويستە ئاگادارىت لە ھەرتەلەو داوتىك
چ لوغم ياخود كارەبا لەسەر تەلە دركاو يەكان ياخود چالى چەقۇ... ھتە.

تېيىنەكان

◆ تەقاندەقەى 3 كم لە تەقەمەنى ئەتوانىت 1 م بەدرىژى شەق بكت.
◆ ھەشۈە تەقەمەنىيە لاكىشەكان خىراترىن ھۆكارن بۇ كىردنەوەى كەلن
لەناو تەلە دركاو يەكاندا وەباشترىن مادەش برىتە لە بانكالور.

برىنى رېگرەكانى دژە تانكەكان

رۇشتى ئامىرەكان وتۇپھاوژە جولاًو ھۆيەكان (فۇزدىكا) لەرېگەى
تەقەمەنىيەو لىوارەكان ئەتەقىرتەو بەجۇرىك ھاشۈەكان دا ئەكوترىن
لەدورى 1.5 م لە لىوارەكانى خەندەقەكە و پاشان تەقاندەوەيان ،
بەمەش ھەم چالەكە ھەندىكى پر ئەتەو و ھەم لىوارە لىژەكانىشى
نامىنىت لەو جىگايەو كە ئەمانەو بىكەينە پارەو.

ھەندىك شىۋازى دى

1 / كىردنەوەى كەلن لە دىوارەكان: ھەشۈەيەكى لاكىشەى
دادەكوتىرت بەپەماى دىوارەكەو و بەدرىژاى ئە جىگەيەى كە
ئەمانەو بىكەينە پارەو.

2/ بىرىنى كەلىنەكان: لەڭگەرى پردى جۇلۇنى خىرا ياخۇد ئەو پردانى كە بەدەستى ھەل دەگىرىن.

3/ كەلىنى وشك: پىردنەوھى ڭگەرى كە بەچىنىك خۇلۇ بەرد وھ لەكەتى پىردنەوھى ڭگەرى كە بەچىنىك خۇلۇ بەرد وھ لەكەتى پىوستىدا ئەتوانىن پشت بە تەقەمەنى بەستىن بۇ تەقاندەقەى لايەكانو يارمەتىدانى پىردنەوھى پى ، بەشى سەرەوھو كۇتاجىن بە مادەيەكى رەق رۇپۇش دەكرىت ھەتاكو ئامىرەكان تۈنانى تىپەرىنىان ھەبىت بەسەرىدا.

4/ كەلىن لەتەنىشت لىزايدا: بەم جۇرەى لاي خوارە

-لايەكانى چالەكە پاكەكرىتەوھ كە كەرسەكە خۇلىەكانى كەبەھۇى تەقامدەوھى مادە تەقىنەرەوھكانەوھ ورد بوون.

-چىنىك لەعامودى دارىن دادەبەستىت بەشىوھەكى تەرىب لەگەل ڭگەكەدا كە دەمانەوئى بىكەينەوھ.

-بەوشىوازە چەند چىنىك دار تۇر دەكرىن بەناو يەكدا تا وائىلىدىت دەتۈانرىت بەسەرىدا تىپەرىب.

دروسىرئىكرىنى رارەو

لەجىگەيەكى وا دروست ئەكرىت كە ڭگەى ئاساى تىايدا بونى نەبىت ياخۇد لەكاتىكدا تۇرى گەياندن لەو جىگەيەدا طىكچوبىت.

ئەگەر ھاتو زەويەكە رەق بوو ھىندە بەسە كە ڭگەكە پاك بىكرىتەوھ لەو پاشماوانەى كە رى لە ڭىكرىن ئەگىرت تىايدا بەپانى 2م بۇ رارەوى ئۆتۈمبىلە بچوكەكان و 3م بۇ رارەوى ئۆتۈمبىلە بار ھەڭگەكان.

بەلام لە زەویە نەرمەکان ڕارەو بەپانی 4م دروست دەکەیت وە لە بەشی
سەرەوە چەورێژ ئەکەیت وە پێویستە بابەتی ئاوهرۆ تیايدا بەوردی کاری
لە سەر بکەیت لە سەر شیوەی چال یاخود دروست کردنی پرد بۆ تێپەربونی.

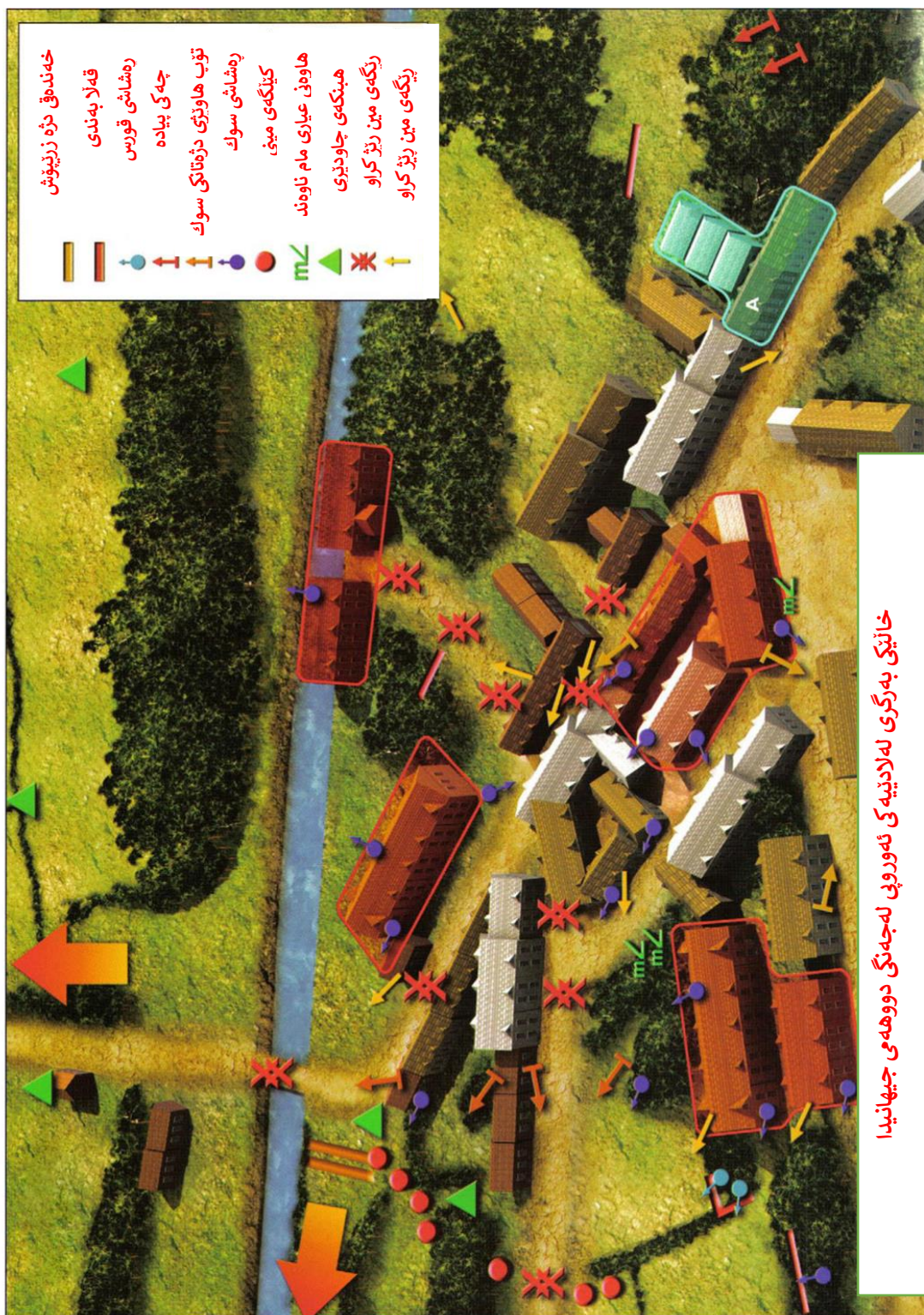
قەلەبەندى و بەرگرى لەناوچە سەكەنبەكان

شارەكان خۆيان لەخۆياندا هێڵىكى بەرگرى بەبى بەكارهێنانى قەلەبەندى بەهۆى بونى بىنا بەردى و بەرزەكان و ژىرزەمىنى خانووەكان...هتد

شارەكان تەلەپەكى بكوژن دژى زرى پۆشەكان ، هێلى سەرەكى بەرگرى دەچەسپىندى لەناو شارەكان بۆرنگرتنى دوزمن لە چاودىرى لىدانو پىكان بەئاسانى لەرى تۆپ هاوئىزەكان و تانكەكان بەشيوارزىكى راستەوخۆ هەروەها خالە جەنگىەكانى دىش لەبەشى پىشەوە دادەنرێن لە لایەكانى شارددا لەگەڵ بنكەى چاودىرى و خۆداگرتن وەهەندىكى دى لەو خالانە لەدەرەوەى شار دادەنرێن بۆ ئاگادارىون لە پىشەرەوى دوزمن و دارشتنى كىلگە چىنراوەكان بەلوغم و دامەزراندنى خەندەقەكانى دژە تانك لەو جىگایانەى كە ئەگەرى هاتنە پىشەوەيانى لى ئەكرىت ، وە پىويستە بەرزايەكان و گردو خانووە بەرزەكانى دەرەوەى شار بگۆردىرى بۆ خال گەلىكى قەلەبەند كراوى توندو تۆل بەشيوەيەكى بازەيى ياخود بەلایەنى كەمەو بەكرىنە خالەيەكى جەنگى پىش گىر لەبەردەم پىشەرەوى دوزمن ياخود لەپىناو رىگرتن لە بەكارهێنانى لەلایەنبەو ، لەكاتى هىرش كرانهسەر شار پىويستە رەشاشەكان لەبەشى پىشەوەى هێلى بەرگرى سەرەكى دابىرىن وە كاردەكات لەگەڵ چەكەكانى دىكە بۆ پەرتەوازە كردنى رىزە هىرش بەرەكانى دوزمن پىش گەشتنى بە هێلى بەرگرى سەرەكى بەهەمان شيوە هىل گەلىكى لاوەكىش دادەنرێت بۆ بەرەنگاربوونەو وەى برىنى هێلى سەرەكى بەرگرى لەلایەن دوزمن.

ئەگەر هاتو شار بەك هێلى بەرگرى لەخۆ گرت ئەوا باشتروايە ئەو هىلە بەشيوارزىكى بازەيى بىت بۆ رۆبەرۆ بونەو لەهەمو لایەكانەو.

ھەروھە ئەو دارو پەردوھى كە لە روخانى بىناكانەوھ دروست ئەبىت
ئەتوانرېت بەكاربھئىررېت بۆ بەستنى رېڭاگان ، ھەروھە ئەتوانىن ئەو بىنايانە
بەقېنىنەوھ كە لەسەررېڭەگان بۆ بەستنىان بەشېوھىەكى راستەوخۆ.
لە باشتىن تەكتىكە بەكارھاتوھەگان لەناو شارەكاندا بۆ قەلابەندى برىتيە
لە داودار كەردنى بىناگان پاشان پاشەكشەكەردن لىيانو تەقەمدەوھيان
لەدورەوھە دواى ھاتتەناوھەوھى دوزمن بۆى.

ھاتوچۇ كىرىش لىناو شارەكاندا ياخود لەرىگەى كىرىشنى بىناكانەو دەپىت يان لەرىش تونىل لەزىر خانەكان.

بەرىگى لە خانەكان ئەكىرىش لە بەشى زىرەو بۇ بەشى سەرەو ، ئەو پەناگانەش كە دروست كراون لەزىر بىناكاندا پاراستنى پىوست داين دەكات لە بۆردومان بەشىو بەشى كىرىش وە قاتى زىرەو قەلا بەندى دەكىرىش لەرىش دارو پەردووەو ، لە بەشى دەروەش بە چىنىك خۇل دادەپوشىش كە بەرىزەكەى لە 30 سىم كە مەتر نى ، لەگەل چىنىك پاشماوەى بىناكان بۇ بەرىگى كىرىش لەكاتى بۆردومان ، ھەرەو ھەنگارەكان دروست ئەكىرىش بىناكان پىكەو دە بەستىرەو لەرىگەى خەندە قەھەبەكى درىز.

◆ ئەگەر ھارتو ژىرەمىنىڭ بەشىكى لەسەرەۋەى زەۋى بوو بەشەكەى دىكەى لەژىرئەۋا رەشاشى تىادا دەچەسىپىرئىت لەگەل دژەتانك.

◆ ژىرەمىنەكان ۋەك بىكەى سەركدايەتىش بەكاردىن بەھەمان شىۋە ۋەك دەزگاي يارمەتى و مەخزەنى خۇراكو زەخىرەش بەكاردىت ، ۋە باشتروايە كە ژطرزەمىن دوو دەرچەى ھەبىت ۋەگەر نەيىۋو بۇى دروست بىكرىت.

ئامادەكردنى بىنا بۇ بەرھرى

1 / پىۋىستە بىناى بەرگىر ھىچ مادەيەكى تىادا نەبىت كە ئاسان گىرگىت (پەردە و فەرشو بەتايىو بەنرىن.....ھند).

2 / ھەلگىرتى ئاۋ بە رىژەيەكى زۇر تىايدا بۇ بەكارھىتائى لەكاتى گەمارۋى كاتىدا.

3 / رىژەيەكى زۇر لە ئاگركوژىن (CO_2) پىۋىستە ھەبىت.

4 / بەھىز كىردنى دىۋارەكان بە كىسى خۇل.

5 / لابرندى ھەمو شوشەى پانجەرەكان.

6 / دانانى تۇرى ئاسىن لەجىگەى پەنجەرەكان لەپىناۋ رىگىرتن لە ھاتتە ژورەۋەى نارنجۇك.

7 / داخسىنى پلىكانەۋ پەيژەكان.

8 / دروستكردنى كون لە سەقفەكان بۇ بەكارھىتائى ۋەك خالى ھاتوچۇ لەئىۋان چىنەكانى مائەكەدا لەجىاتى پلىكانەكان بەبەكارھىتائى پەيژەى

ئەختورى پىئويست بۇ ادەكان

مادە	بەلای كەمەوۋە	ئەستورى پىئويست
زىڭى مەعدەنى	۰,۳ سم	۰,۵
چىمەنتۆى موسەلەح	۲ سم	۳
چىمەنتۆ	۵ سم	۷
زىخ	۸ سم	۱۰
خۆلى وشك	۱۲ سم	۱۴
خۆلى تەر	۱۴ سم	۱۸
دارى بەرو	۲۰ سم	۲۴
قور	۳۰ سم	۳۶
كەرسەك	۶۰ سم	۷۲

بەرگىرى و قەلەبەندى لە دارستان و زۆنگاۋەكاندا

باشتر وایە لە دارستاندا لە پشت لىژايىيە ھەندىرەكانەو ھە جىگىر بىت ياخود بەشى پىشەو ھەو رىزى يەكەمى دارەكان لە پىناو چاودىرى کردن بە شىو ھەكە باش ھەرو ھە تا مەودايەكى ئاشکرا لە بەردەم سەربازاندا دروست بىت و ھە باشترىش وایە لە گەلایا قوڤايىيەكى ئاسۆيى شياوى ھەبىت لە بەر ئەمانەى لای خوارەو ھە:

1 / رىگرتن لە دوژمن بۆ جياکردنەو ھە ناوچەى ھىلى بەرگىرى بە دىنيایى و ھە ئەمەش يارمەتيدەرە بۆ بە ئامنج نەگىرانی لە رىگەى ئاسمانىيەو ھە.

2 / رىگرە لە بەردەم مانۆرى تانكو زرى پۆشەكان لە ناو دارستانەكەدا.

3 / ناچار کردنى تۆپھاوێزى دوژمن بە جۆلاندنو بە کارھىنانى مەودايەكى تەسك بۆ تىرھاوێزى.

4 / سەخت دەبىت لە سەر دوژمن تىرھاوێشتنەكانى رىك بخت بە ھۆى كەمى خالە ديارىكەرەكانەو ھە و زۆرى رىگرەكانى بىن.

سودەكانى بەرگىرى لە قلايدا لە ناو دارستان

1 / پاراستنى خالەكانى بەرگىرى لە بۆردومان بە ھۆى شاراو ھىيان لە ناو دارستاندا.

2 / سەختە لە سەر دوژمن بە درىزاي ھىرش کردن بۆ سەر دارستان ھىزەكەى رىكخراوبىت.

3 / بەرگىرى لە قولايىيە وە لە نو دارستان پەيوەندى و يارمەتى لە سەر دوژمن سەخت دەكات.

◆ ئەتوانىت لە ناو دارستاندا رېگە سەرەكەكان بەكارنەهيتىرېن وە ھەروەكو پىشتىر باسماڭن كىر ئەتوانىت خالەكانى پىشە وە دابىرېن لە پىناو ئاگادار كىردنە وە لە ھىرشى دوژمن.

◆ ئەگەر ھەندىرى سەخ بونى ھەبوو ئەوا پىويست ناكات ھىزىكى زۆرى لە سەر دابىرېت ھىندا بە سەكە سەرانىكى چاودىرى تىدادىت بۇ ئاگادارىون لە جۆلەى دوژمن لە گەل بونى چەكى رەشاش بۇ رىگىرېن لە ھەر غافل گىرىيەك لە لايەن دوژمنە وە بە دابەزاندنى ئاسمانى ياخود دزەكردنى زەمىنى.

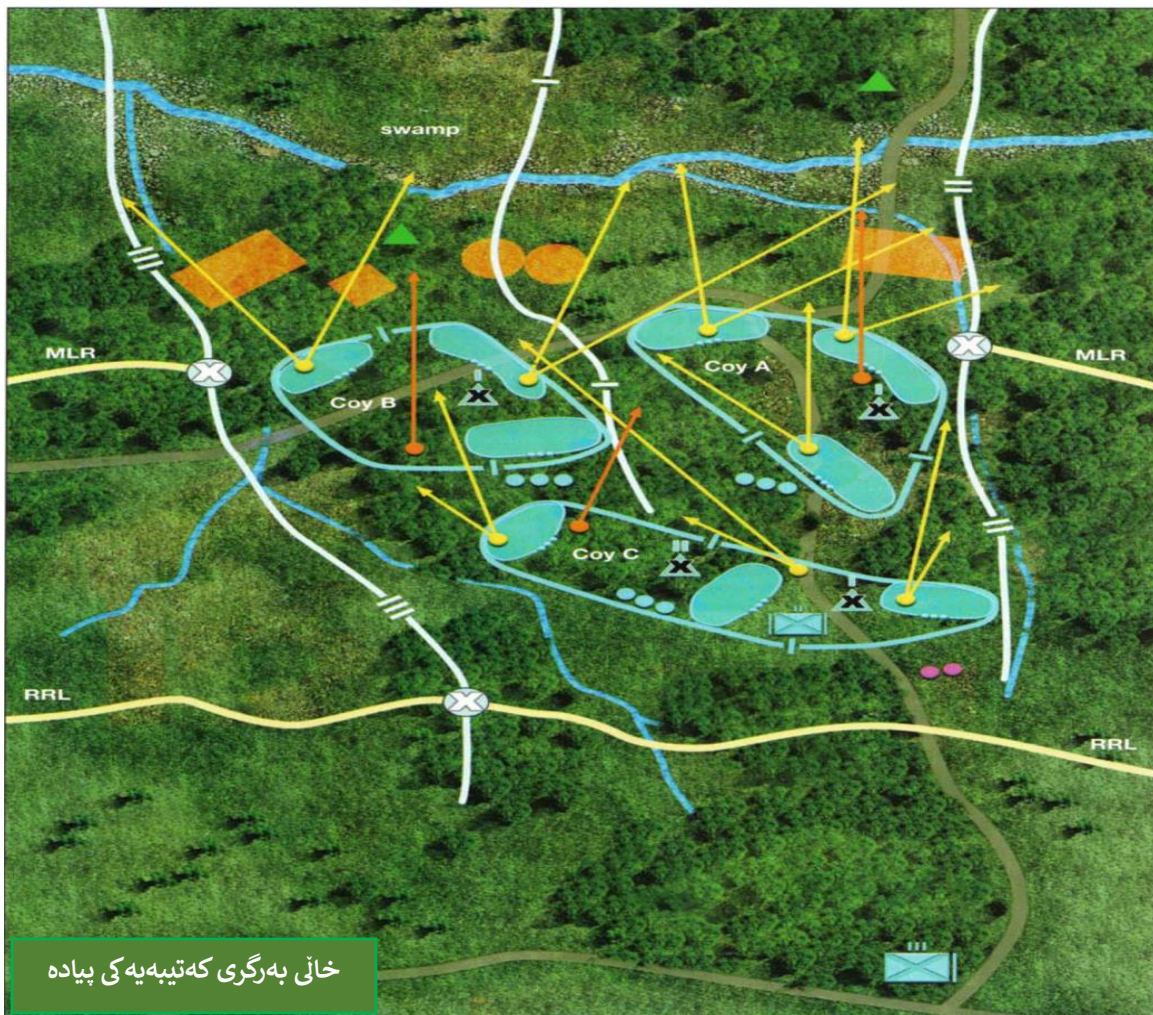
◆ دانانى رىگرەكان لە ناو دارستان ئاسانن لە رىگەى بەكارھىتەنى قەدى دارەكان و ھەلەكەندى چال پاشان داپۆشىنى ياخود ئەتوانىت ھەر تەلەپەكى سەرەتەيدى بەكار بھىتەت.

◆ دارستانەكان جىگەيەكى گونجاون بۇ جىگىرىبونى ھىلەكانى بەرەكانى جەنگ و قەلابەندى.

◆ داپۆشىنى خالە جەنگەكان بە دار چونكە بەردەستو زۆرە مەسروفيكى زۆر ئەگىرېتە وە.

◆ ئەتوانىت قورو گەلەى سەو بەرى وشك تىكەلاو بىرېت بۇ دروستكردنى بەرەستى تىر ھاوئىرى.

خائىكى قەلابەندىكراو لە دارستاندا

خاھكەننى بەرگىرى و قەللا بەندى لە جىڭە ساردەكان

بەھۇي كۆبۇنەۋەسى بەفر لە جىڭە ساردەكاندا بۇ ماۋەيەكى درىژ
ئەتوانرىت لەگەل سەھۆلە بەستەكاندا سودى لىۋەر بگىرىت بۇ
دروستكىدى رەببە و بەربەستى جەنگى و كوخو پەناگە و خەشارگەكان.

لە ناۋچە ساردەكاندا سەقف بۇ خاھكەن جەنگىيەكان و خەندەقەكان
دروست دەكرىت زۆركات بەۋەدى دارەكان .

پىۋىستە سەقفەكان بەگۆشەسى 150 پلەبن بۇ رىڭرتن لەكۆبۇنەۋەسى
بەفر و دارمانى ، ھەروەھا پىۋىستە ئەو كوناھى كە بۇ تىر ھاۋىژى بە
بەفر دروستكراۋن بەكىسى خۇل پالپىشتى بكرىن.

لەبارىڭدا ئەگەر ھاتو بەفر بەرپىكى زۆر كۆبۇۋە ئەوا خەندەقەكان
قول دەكرىنو پاشان لەسەرو خۇلە زىادەكەسى لاكانىيەۋە بەفر
ھەلدەچىرىت بۇ زىادكىردنى برى پاراستنى داين كراۋ دژى ئەو
فىشەكانەسى كە لەعىارە سوكەكان.

يەككىتى سۆفىت لە جەنگى جىھانى دوۋەھەمدا جۆرە قەللا بەندىيەكى
پەرە پىدا لەناۋچە ساردەكاندا كە لە تىكەلەيەك مادەسى

دروستكىدەكەسى پىك ھاتىۋو برىتىۋو لە (سەھۆلى رەق-ئاۋى سارد-

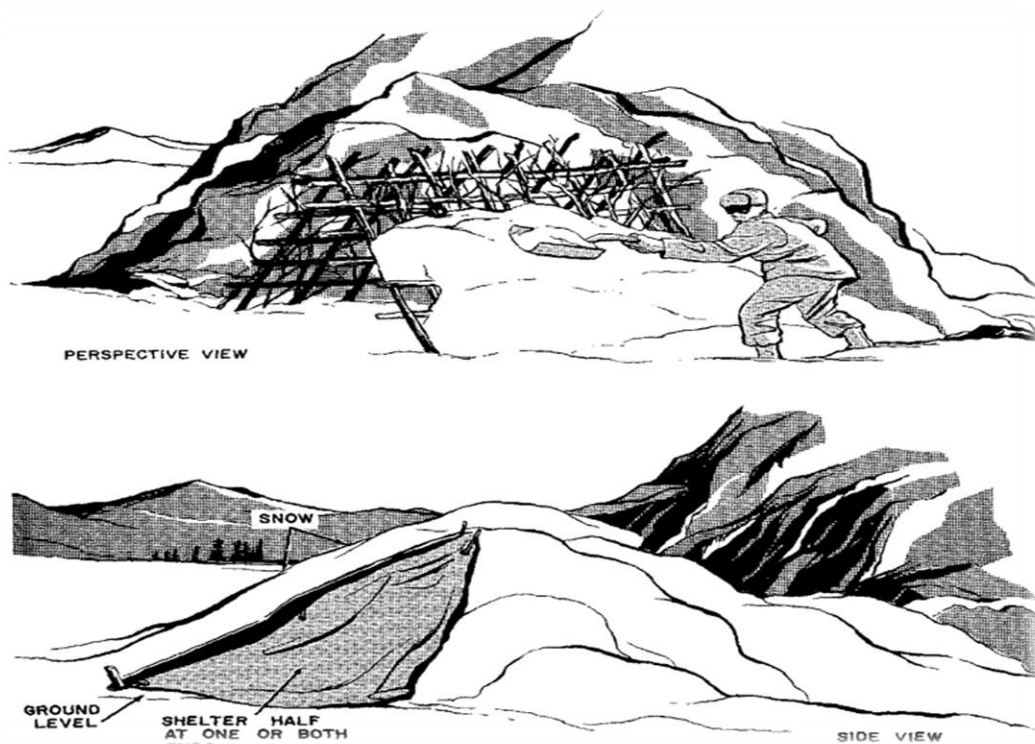
زىخ-پارچە بەرد) ۋە ئەم تىكەلەيە بەرادەيەكى زۆر بەھىزىۋو بەلام
دروستكىدەكەسى كەمىك ئالۆزىۋو بۇيە تەنھا لەو جىڭايانەدا بەكار
دەھات كە نەدەتوانرا وازيان لى بەئىرىت و ھىچ نەخشەيەك نەۋو بۇ
پاشەكشە كىردن لىي.

♦ لەو جێگایانە ی که به فری تیادا کۆمهڵ بووه به شیوه یه کی قول
پێویسته سه ربازان به دوا ی یه کدا رێ بکه ن بۆ دروست کردنی خه نده قی
به فرین چونکه نوێکلای دهره کی یاخود سه ره وه ی به فره که ده ی
به ستیو به مه ش دیوارێکی به فری به هیز پیکدینیت بۆ خه نده قه که .

♦ پێویسته ئه ستوری به ره ستیک که له به فر دروست کراوه له 2م که متر
نه بێت وه گهر هاتو تیکه ئی خۆل کرابوو ئه وا نابێت له 1م که متر بێت .

♦ به ره ستی دروستکراو له به فر له شیوه ی خانه (کوخی به فرین)
له به فری کۆمه لبو دروست ده کړیت ، به فره که ئه بردریت و پارچه
ئه کړیت به پانی 25-50سم وه ئه و پارچانه به شیوه ی لوله کی رێک
ده خرین به ره و ناوه وه هه تا له به شی سه ره وه ده بێته شیوه ی کلاوی .

ئەستورى يىويست بۇ مادەكان

ماددە	ئەستورى
بە فر	۳.۵سم
بە فرى پەستىوراو	۲.۰سم
بە فرى پروكەش بەستوو	۱.۰ - ۱.۵سم
سەھۆل	۷.۰سم
خۆلى بەستوو	۲.۰سم
پارچە بەستەلەك	۳.۰سم
قورى بەستوو	۱.۵سم

كۆمۈ فلاش

كۆمۈ فلاش بىرىيە لە ھۆكارىك بۇشاردەنەۋەى كەرەستەكان و كەمكىردەنەۋەى رادەى بىيرانو پىكراميان لەلايەن دوزمەنەۋەى ولەپىناو خەلەتاندنو غافل گىركردنى زياترى دوزمن بەھەمان شىۋە.

◆پىۋىستە كۆمۈ فلاش چالاك بىت و بەردەۋامىشى ھەبىت ۋە جۇراۋجۇر بىت و نرىك بىت لەراستىيەۋە.

چالاكى كۆمۈ فلاش: گۆرىنى رەنگو شىۋەى جىگەكە بەپىى گۆرانى دەۋرەۋەرەكەى بۇ نمونە لە بەھاردا سەزايى بونى ھەيە پىۋىستە كۆمۈ فلاش سەۋزىت پاش ماۋەيەك پشى چۈاردەۋر زەرد ئەبىت پىۋىستە كۆمۈ فلاشلىش لەگەلىدا بگۆردىت بۇ زەرد).

بەردەۋامى: بەۋاتاي ئەۋەدىت چاكسازى بەردەۋامى تيا بكرىت لە تىكچونى بەشكانى پربونەۋى چالەكان و وشك بونى ئەۋ گزۈگىايەى كەتيايدا بەكار ھاتوۋەۋ بەھىز كىردنو زىاد كىردنى رادەى پاراستن تيايدا....ھتد.

نمونەى ھەندىك ھۆكار كەشكىست بە كۆمۈ فلاش دىن

ۋا دابىنن كە دەستەى تانكىك بەباشى كۆمۈ فلاش تانكەكەيان كىردوۋە ۋە بەربەستىكى تۆكمەيان بۇ دامەزراندوۋە بەلام دۋاى ماۋەيەكى كورت يەكىك لەتاكەكانى دەستەكە دەردەكەۋىت لە چۈاردەۋرى بەربەستەكە ۋە ئەمە بەسە بۇ راكىشانى سەرنجى دوزمن و ئاشكرابونى بەربەستو تانكەكە.

كۆمۈ فلاش پىشت دەبەستىت بە: رەنگ-سىبەر-برىقە دان-برىنى ئافاق-جولە-
خالى ديارى كەر-دەنگ.

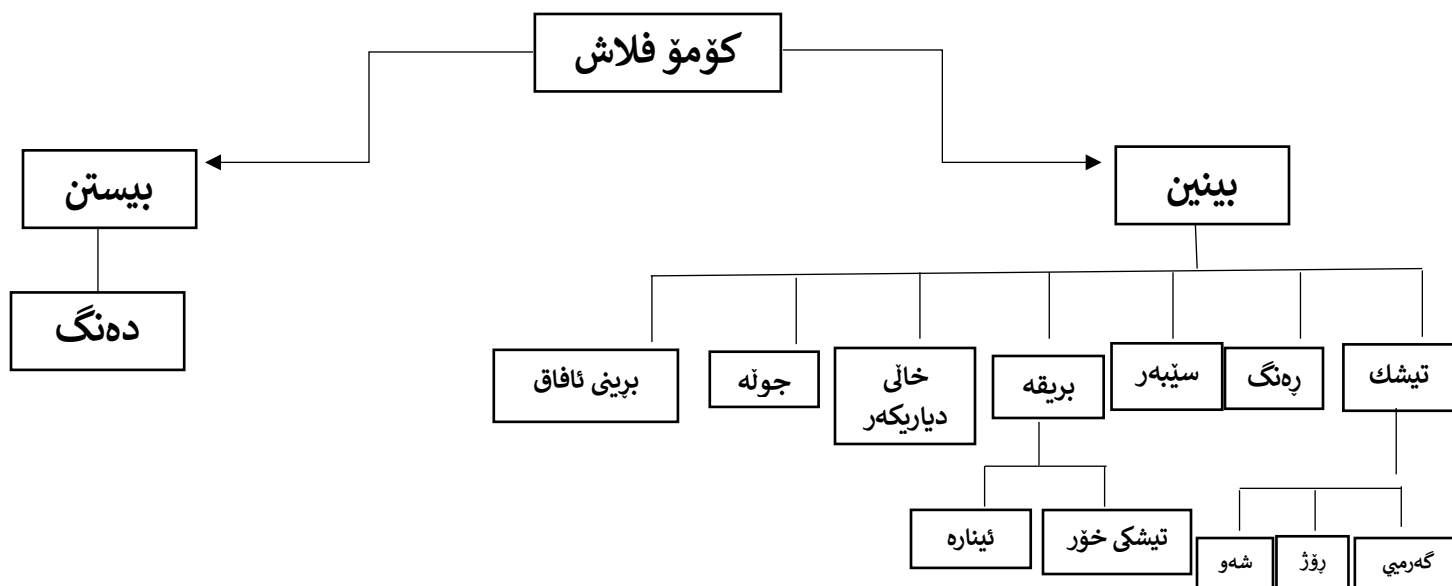

Fig. 3

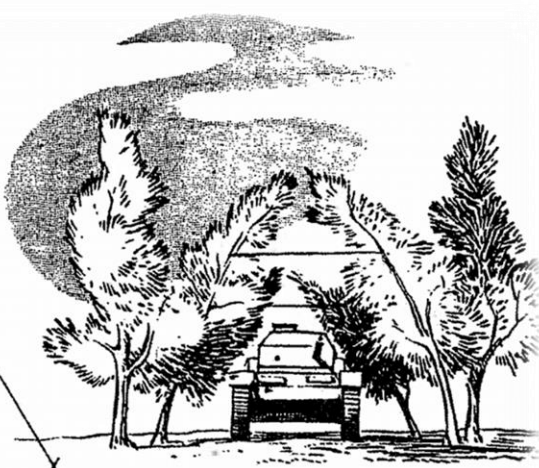

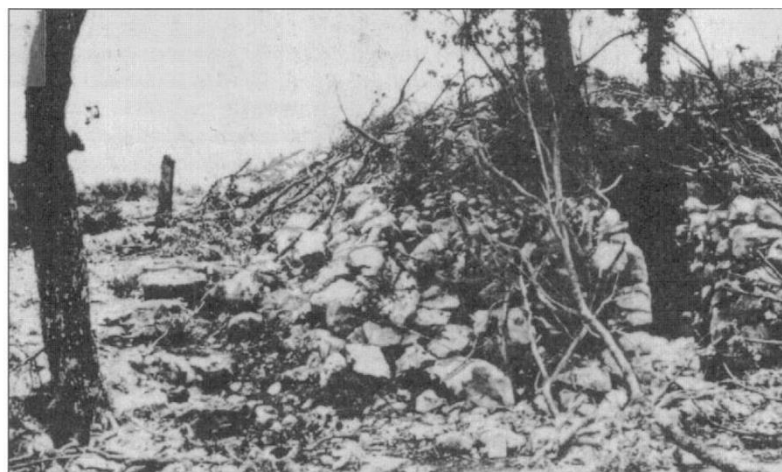
Fig. 4

لەم وىنەيەدا چۆنىتى كۆمۈفلاش بۆشاردنەوہى ئامپىرە جەنگىيەكان دەر
دەكەوئىت

Fig. 1

خانىكى تاكلەكەسى لە بەرد
دروست كراوكە بەجۆرىك كۆمۆ
فلاش كراوه ھەروەك ئەوہى
بەشىكىپىت لە زەوہكە

بە يارمەتى خىۋى گەۋرە كۆتايى ھات